

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

Тацакович У. Т.

Практикум

*з художнього перекладу
(для студентів 2 курсу ОР магістр
англійського відділення
денної та заочної форм навчання)*

Івано-Франківськ

2023

УДК 81`25

*Друкується за ухвалою Вченої ради факультету іноземних мов
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
(протокол № 8 від 25 травня 2023 р.)*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Марчук Т. Л. — кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Венгринович Н. Р. — кандидат філологічних наук, доцент кафедри мовознавства Івано-Франківського національного медичного університету.

Тацакович У.Т.

Практикум з художнього перекладу (для студентів 2 курсу ОР магістр англійського відділення денної та заочної форм навчання). Івано-Франківськ, 2023. 72 с.

Практикум з художнього перекладу укладено згідно з вимогами навчальної програми.

Видання створено з метою покращити практичні навички перекладу художніх текстів різних жанрів, стилів і тематики.

Практикум передбачає закріплення студентами знань про традиційні й сучасні теорії та підходи до перекладу прозових, поетичних, драматичних текстів й аудіовізуальних творів на різних етапах перекладацької діяльності, включаючи аналіз текстів для перекладу й редагування.

Видання призначене для студентів англійського відділення, для студентів німецького і французького відділення, які вивчають англійську мову як другу іноземну, для аудиторної та самостійної роботи.

©Тацакович У.Т., 2023

CONTENTS

I. The nature of literary translation.....	4
II. The main characteristics of a literary text	4
III. The process of literary translation.....	7
IV. Translating prose	17
V. Translating poetry.....	36
VI. Translating drama	42
VII. Translating humor.....	55
VIII. Audiovisual translation.....	63
FURTHER READING.....	68
REFERENCES.....	70

I. The nature of literary translation.

Questions for discussion:

1. Comment on the different criteria used to define literary translation.
2. Choose the definition that, in your opinion, best represents the notion of literary translation and elaborate on it.
3. How is literary translation different from other types of translation? Comment on “common usage” and “non-casual usage” (according to E. Voegelin).
4. Reflect on the importance of literary translation.
5. Talk about cultural challenges in literary translation.
6. Discuss literary translation strategies and techniques.

II. The main characteristics of a literary text.

Questions for discussion:

1. Define a literary text. Name its main features. Comment on the concept of a literary genre.
 2. Define “literariness” and name its main elements (according to Carter & Nash, 1983).
 3. Explain “foregrounding”, “symbolism”, and “intertextuality”.
 4. Talk about time and space in a literary text and literary translation. Define the concept of “the literary chronotope”.
1. Find intertextual elements in the following abstract from Y. Martel’s *The Life of Pi* and suggest translation solutions:

“My name isn't the end of the story about my name. When your name is Bob no one asks you, "How do you spell that?" Not so with Piscine Molitor Patel.

Some thought it was P. Singh and that I was a Sikh, and they wondered why I wasn't wearing a turban. In my university days I visited Montreal once with some friends. It fell to me to order pizzas one night. I couldn't bear to have yet another French

speaker guffawing at my name, so when the man on the phone asked, "Can I 'ave your name?" I said, "I am who I am." Half an hour later two pizzas arrived for "Ian Hoolihan".

It is true that those we meet can change us, sometimes so profoundly that we are not the same afterwards, even unto our names. Witness Simon who is called Peter, Matthew also known as Levi, Nathaniel who is also Bartholomew, Judas, not Iscariot, who took the name Thaddeus, Simeon who went by Niger, Saul who became Paul.

My Roman soldier stood in the schoolyard one morning when I was twelve. I had just arrived. He saw me and a flash of evil genius lit up his dull mind. He raised his arm, pointed at me and shouted, "It's Pissing Patel!" In a second everyone was laughing. It fell away as we filed into the class. I walked in last, wearing my crown of thorns."

"Yes, Mr. Kumar." He became my favourite teacher at Petit Seminaire and the reason I studied zoology at the University of Toronto. I felt a kinship with him. It was my first clue that atheists are my brothers and sisters of a different faith, and every word they speak speaks of faith. Like me, they go as far as the legs of reason will carry them-and then they leap.

I'll be honest about it. It is not atheists who get stuck in my craw, but agnostics. Doubt is useful for a while. We must all pass through the garden of Gethsemane. If Christ played with doubt, so must we. If Christ spent an anguished night in prayer, if He burst out from the Cross, "My God, my God, why have you forsaken me?" then surely we are also permitted doubt. But we must move on. To choose doubt as a philosophy of life is akin to choosing immobility as a means of transportation."

2. Comment on the foregrounded elements in E. E. Cummings's poem "love is more thicker than forget". Reflect on translation solutions.

love is more thicker than forget
more thinner than recall

more seldom than a wave is wet
 more frequent than to to fail

it is most mad and moonly
 and less it shall unbecome
 than all the sea which only
 is deeper than the sea

love is less always than to win
 less never than alive
 less bigger than the least begin
 less littler than forgive

it is most sane and sunly
 and more it cannot die
 than all the sky which only
 is higher than the sky

3. Reflect on the translation of E. Malaniuk's poem "Сучасники".

Ще молитесь, далекий брате,
 Серед Звенигородських піль.
 Ще не стомились карбувати
 В коштовних ямбах вічний біль.

Краси веселий кондотьєре,
 Несете хрест свій там, ген-ген,
 Серед похмуро-рідних прерій;
 Ви — еллін, схимник і Гоген!

Навколо — хащі й печеніги,
 А в кельї — тиші ніжний спів,
 Реторти, циркуль, колби, книги,
 І Ви — алхімік мудрих слів.

III. The process of literary translation. The relationship between the author, the translator and the reader. Creative collaboration in literary translation.

1. How to choose a text for literary translation?
2. Talk through the main stages in the process of literary translation.
3. What should the literary translator focus on while analyzing a text for literary translation?
4. Comment on contextual analysis in literary translation.
5. Discuss linguistic vs socio-cultural context.
6. Talk about domestication and foreignization as the two main strategies of literary translation.
7. What is cultural mediation?
8. Define “transcreation”.
9. Comment on the relationship between the author and the reader.
10. Explain R. Barthes theory of “the death of the author”.
11. Explain U. Eco’s concept of “the model reader”. Talk about the freedoms and restrictions of the literary translator and the model reader.
12. Discuss the difference between sane and paranoid interpretations. Comment on the three conditions of erroneous interpretations.
13. Define “overinterpretation”.
14. Talk about “hyper” reading and “rolling translation” as the two approaches to text analysis and translation (according to Taylor, 1998).
15. What are the difficulties of translating the author’s individual style? Talk about the constraints of the translator’s creativity in literary translation.
16. How to become a literary translator?

17. Comment on professional competences and personal characteristics the literary translator should possess.
18. Talk about creative collaboration in literary translation.
19. Comment on “writer’s block”.

1. Analyze M. Pickthall’s poem “Daisy Time” guided by the principles of “sane interpretation”. Then try to “overinterpret” the poem. Explain the difference.

Daisy Time

See, the grass is full of stars,
 Fallen in their brightness;
 Hearts they have of shining gold,
 Rays of shining whiteness.

Buttercups have honeyed hearts,
 Bees they love the clover,
 But I love the daisies' dance
 All the meadow over.

Blow, O blow, you happy winds,
 Singing summer's praises,
 Up the field and down the field
 A-dancing with the daisies.

2. Analyze the author’s individual style in the following abstract from V. Woolf’s *Mrs Dalloway* and reflect on its translation:

“For having lived in Westminster—how many years now? over twenty,—one feels even in the midst of the traffic, or waking at night, Clarissa was positive, a particular hush, or solemnity; an indescribable pause; a suspense (but that might be her

heart, affected, they said, by influenza) before Big Ben strikes. There! Out it boomed. First a warning, musical; then the hour, irrevocable. The leaden circles dissolved in the air. Such fools we are, she thought, crossing Victoria Street. For Heaven only knows why one loves it so, how one sees it so, making it up, building it 3 round one, tumbling it, creating it every moment afresh; but the veriest frumps, the most dejected of miseries sitting on doorsteps (drink their downfall) do the same; can't be dealt with, she felt positive, by Acts of Parliament for that very reason: they love life. In people's eyes, in the swing, tramp, and trudge; in the bellow and the uproar; the carriages, motor cars, omnibuses, vans, sandwich men shuffling and swinging; brass bands; barrel organs; in the triumph and the jingle and the strange high singing of some aeroplane overhead was what she loved; life; London; this moment of June”.

3. Analyze the Ukrainian translation of R. Burns poem “My Heart’s in the Highlands” by M. Lukash on the subject of domestication vs foreignization.

The original:

My Heart’s in the Highlands

My heart's in the Highlands, my heart is not here,
 My heart's in the Highlands, a-chasing the deer;
 Chasing the wild-deer, and following the roe,
 My heart's in the Highlands, wherever I go.

Farewell to the Highlands, farewell to the North,
 The birth-place of Valour, the country of Worth ;
 Wherever I wander, wherever I rove,
 The hills of the Highlands for ever I love.

Farewell to the mountains, high-cover'd with snow,

Farewell to the straths and green vallies below;
 Farewell to the forests and wild-hanging woods,
 Farewell to the torrents and loud-pouring floods.

My heart's in the Highlands, my heart is not here,
 My heart's in the Highlands, a-chasing the deer;
 Chasing the wild-deer, and following the roe,
 My heart's in the Highlands, wherever I go.

The translation:

Моє серце в верховині

Моє серце в верховині і душа моя,
 Моя дума в верховині соколом буя,
 Моя мрія в гори лине наздогін вітрам,
 Моє серце в верховині, де б не був я сам.
 Будь здорова, верховино, любий рідний край,
 Честі й слави батьківщино, вольності розмай!
 Хоч іду я на чужину, повернуся знов,
 Моє серце в верховині і моя любов.

Прощавайте, сині гори, білії сніги,
 Прощавайте, темні звори й світлії луги!
 Прощавайте, пущі дикі й тіняві гаї,
 Прощавайте, буйні ріки й бистрі ручаї!
 Моє серце в верховині і душа моя,
 Моя дума в верховині соколом буя,
 Моя мрія в гори лине наздогін вітрам,
 Моє серце в верховині, де б не був я сам.

Questions:

1. Does the translation lean more towards the domestication or foreignization approach?
Give concrete examples.
2. Comment on the preservation of the message and the imagery in translation.
3. Is the rhyme scheme of the original preserved in translation?

4. Analyze the English translation of T. Shevchenko's poem "Не нарікаю я на Бога" by John Weir on the subject of domestication vs foreignization.

Не нарікаю я на Бога

Не нарікаю я на Бога,
 Не нарікаю ні на ко́го.
 Я сам себе, дурний, дурю,
 Та ще й співаючи. Орю
 Свій переліг — убогу ниву!
 Та сію слово. Добрі жнива
 Колись-то будуть. І дурю!
 Себе-таки, себе само́го,
 А більше, бачиться, нікого́?

 Оряся ж ти, моя ниво,
 Долом та горою!
 Та засійся, чорна ниво,
 Волею ясню́ю!
 Оряся ж ти, розвернися,
 Полею розстелися!
 Та посійся добрим житом,
 Долею полийся!
 Розвернися ж на всі боки,
 Ниво-десятино!

Та посійся не словами,
 А розумом, ниво!
 Вийдуть люде жито жати...
 Веселії жнива!..
 Розвернися ж, розстелися ж,
 Убогая ниво!!!
 Чи не дурю себе я знову
 Своїм химерним добрим словом?
 Дурю! Бо лучше одурить
 Себе-таки, себе самого,
 Ніж з ворогом по правді жить
 І всеє нарікать на Бога!

It's not that I'm of God complaining

Translated by John Weir

It's not that I'm of God
 complaining
 Or any other person blaming.
 I just deceive myself. I trow.
 And even sing the while I plow
 My pauper field forlorn and
 fallow!
 I sow the word. Good crops will
 follow
 In days to come. Yet will they?
 No!
 Myself alone, I have the feeling,
 And no one else am I deceiving...

Unfold, my field, fold in furrows,
Black earth set for seeding!
Hill and valley plowed in furrows,
Sown with seeds of freedom!
Unfold, my field, cultivated.
Green with verdure covered,
With gold grain inseminated,
With good fortune watered!
So unfold in all directions,
Spread, my fertile meadow,

Seeded not with empty gestures
But with wisdom mellow!
Folks will come the crop to
garner....
Oh harvest of plenty!...
So unfold, with green be covered,
My field poor and scanty!!
But am I not myself deceiving
With fancies of my own
conceiving?
I am! Because it's better so,
To strive, though it should be but
vainly,
Than make my peace with bitter
foes
And idly keep or God
complaining!

5. Reflect on the Ukrainian translation of J. K. Rowling's *Harry Potter and the Chamber of Secrets* by V. Morozov.

“Dobby had to punish himself, sir,” said the elf, who had gone slightly cross-eyed.

“Dobby almost spoke ill of his family, sir...”

“Your family?”

“The wizard family Dobby serves, sir... Dobby is a house-elf — bound to serve one house and one family forever...”

“Do they know you're here?” asked Harry curiously.

Dobby shuddered. “Oh, no, sir, no... Dobby will have to punish himself most grievously for coming to see you, sir. Dobby will have to shut his ears in the oven door for this. If they ever knew, sir —”

— Паничу, Добі мусив себе покарати, — пояснив ельф, очі якого дивилися вже трохи скося. — Паничу, Добі мало не сказав чогось поганого про свою родину.

— Твою родину?

— Родину чарівників, яким прислуговує Добі... Паничу, Добі — ельф домовик, і він зобов'язаний вічно служити одному домові й одній родині.

— А вони знають, що ти тут? — поцікавився Гаррі. Добі здригнувся.

— Ой, ні, паничу, ні... Добі мусить якнайтяжче покарати себе за це. Добі мусить прищемити собі вуха дверцятами духовки. Якщо вони колись про це довідаються, паничу...

“Yer a mess!” said Hagrid gruffly, brushing soot off Harry so forcefully he nearly knocked him into a barrel of dragon dung outside an apothecary. “Skulkin’ around Knockturn Alley, I dunno dodgy place, Harry — don’ want no one ter see yeh down there —”

“I realized that,” said Harry, ducking as Hagrid made to brush him off again. “I told you, I was lost — what were you doing down there, anyway?”

“I was lookin’ fer a Flesh-Eatin’ Slug Repellent,” growled Hagrid. “They’re ruinin’ the school cabbages. Yer not on yer own?”

“I’m staying with the Weasleys but we got separated,” Harry explained. “I’ve got to go and find them...” They set off together down the street.

“How come yeh never wrote back ter me?” said Hagrid as Harry jogged alongside him (he had to take three steps to every stride of Hagrid’s enormous boots). Harry explained all about Dobby and the Dursleys.

“Lousy Muggles,” growled Hagrid. “If I’d’ve known —”

— Йой! Ти такий брудний! — буркнув Гегрід, так завзято обтрушуючи сажу, що Гаррі мало не впав у бочку з драконячими какульками, що стояла біля аптеки. — Чого ти си лазив по тій алеї Ноктерн? Це, Гаррі, таке кляте місце... Я би не хотів, щоб тебе там хтось видів...

— Це я вже зрозумів! — ухилився Гаррі від Гегріда, що знову збирався обтрушувати його. — Я ж кажу, що загубився... А що, до речі, ти там робив?

— Я си шукав якоїсь отрутки для слимаків, пояснив Гегрід. — Вони, кляті, понищили всю шкільну капусту... То ти тут не сам?

— Я разом з Візлі, але вони десь пропали, — сказав Гаррі. — Їх треба якось знайти.

Вони попрямували вулицею разом.

— Як то ся стало, що ти ні разу мені не відписав? — запитав Гегрід Гаррі, який біг підтюпцем поруч (там, де Гегрід ступав крок, Гаррі мусив робити три).

— Шляк би трафив тих маглів, — обурювався Гегрід. — Якби я знав...

“Everyone line up!” Malfoy roared to the crowd. “Harry Potter’s giving out signed photos!”

“No, I’m not,” said Harry angrily, his fists clenching. “Shut up, Malfoy.”

“You’re just jealous,” piped up Colin, whose entire body was about as thick as Crabbe’s neck.

“Jealous?” said Malfoy, who didn’t need to shout anymore: half the courtyard was listening in. “Of what? I don’t want a foul scar right across my head, thanks. I don’t think getting your head cut open makes you that special, myself.” Crabbe and Goyle were sniggering stupidly.

“Eat slugs, Malfoy,” said Ron angrily. Crabbe stopped laughing and started rubbing his knuckles in a menacing way.

“Be careful, Weasley,” sneered Malfoy. “You don’t want to start any trouble or your Mommy’ll have to come and take you away from school.” He put on a shrill, piercing voice. “If you put another toe out of line’—”

— Кароче, усі в чергу! — загіготів на весь двір Мелфой. — Гаррі Поттер роздає фотки з автографами!

— Це неправда! — сердито заперечив Гаррі, стиснувши кулаки. — Заткнися, Мелфою!

— Ти просто заздриш, — утрутився Колін, усе тіло якого було десь таке завтовшки, як шия у Креба.

— Заздрю? — перепитав Мелфой, якому вже не треба було кричати, бо до них прислухалася добра половина шкільного подвір'я. — Чого б це? Навіщо мені здався той паскудний шрам на лобі? Дуже дякую! Не думаю, що з подряпаною башкою стають якимись особливими.

Креб і Гойл дурнувато гигикали.

— Щоб ти об'ївся слимаками, Мелфою! — сердито обізвався Рон. Креб перестав сміятися й почав загрозово потирати свої тверді, мов залізо, кулаки.

— Фільтруй базар, Візлі! — вишкірився Мелфой. — Тобі не варто встрявати в халепу, бо тоді твоя матуся буде змушена забрати тебе зі школи. — Він заволав писклявим і пронизливим голосом: "Якщо ти ще коли небудь утнеш щось таке!.."

IV. Translating Prose

Questions for discussion:

1. What factors should be taken into account when translating prose?
2. How does the language and style of the original text affect its translation? List the most common lexical and stylistic problems in prose translation.
3. How can the needs of the target audience influence the translation process?
4. Talk about lexical and grammatical challenges in literary translation.
5. What are culture-bound terms? What translation techniques are used for their translation?
6. Talk about the translation of slang.
7. Define taboo words. What factors should be considered while translating taboo words? What techniques are used for their translation?
8. What are idiomatic expressions? Comments on the techniques applicable to the translation of idiomatic expressions.
9. Define metaphor and comment on different approaches to understanding the concept of metaphor. Depending on the approach, what techniques are used for its translation?

1. Edit the machine-translated version of the following passage from Y. Andrukhovych's book "Перверзія":

The original:

“...Що то було за помешкання, я догнав, здається, не відразу. Мені забило груди солодким димом, я почув себе майже восковим, співи линули звідусіль, з усіх кімнат, усі ці люди ходили ще й нині у карнавальному шматті, вони ніби повизбирували його на смітниках після вчорашнього, моя бронзовонога спокусниця розчинилася серед інших мулаток, арабок, туркень, китаянок та індусок, вони прикрашали помешкання живими зеленими гілками, смугами гарячих тканин і безліччю образків, до яких я ніяк не встигав придивитися; [...]

у кожній кімнаті сиділо на килимах, тапчанах і просто на підлозі повно перебиранців, анахронічних карнавальних гуляк, і всі співали, цьому не було кінця, відколи я туди потрапив, суцільні співи каліченою німецькою, щось ніби псалми чи гімни, граматичні нековирності навіть мені впадали у вухо, але мелодія була досить гарна, шалено гарна мелодія, вишукана, суміш кельтського та коптського з додатками бразилійського, вірменського, магребінського і румунського.”

The machine-translated version:

...What kind of accommodation it was, I didn't catch up, it seems, right away. My chest was filled with sweet smoke, I felt almost waxen, singing was pouring out from everywhere, from all the rooms, all these people still walked in carnival clothes, it was as if they were scavenging for it in the garbage after yesterday, my bronze-legged temptress dissolved among other mulattoes, Arab women, Turkish women, Chinese women, and Indian women, they decorated the house with living green branches, strips of hot fabrics and many images, which I did not have time to look at; [...] every room was full of pickpockets, anachronistic carnival revelers, sitting on carpets, rugs, and just on the floor, and everyone was singing, it had been endless since I got there, continuous chants in crippled German, something like psalms or hymns, grammatical inaccuracies even fell into my ear, but the melody was quite good, a crazy good melody, exquisite, a mixture of Celtic and Coptic with additions of Brazilian, Armenian, Maghreb and Romanian.

1. Comment on the style of the original. What changes had to be introduced into the translation to preserve the style?
2. Comment on the most complicated words and phrases and their translation.
3. Elaborate on the syntactical changes that had to be made to the machine-translated version.

2. Edit the machine translation of S. Zhadan's novel *Денеш Мод*:

The original:

15.02.04 (неділя)

“...Коли мені було 14 і в мене були свої види на життя, я вперше накачався алкоголем. Під саму зав'язку. Було дуже тепло і наді мною пливли сині небеса, а я лежав і помирав на смугастому матрасі й навіть похмелитися не міг, тому що мені було лише 14 і похмеляться я ще просто не навчився. За останні 15 років у мене було більш ніж достатньо підстав, аби не любити це життя, життя від початку, щойно я почав його сприймати, виявився штукаю підлою і невдячною, воно відразу ж взяло за шичку обертатись такими лажовими ситуаціями, згадувати про які не хочеться, але які запам'ятовуються надовго. Хоча зі свого боку я особливих претензій ніколи не висловлював, очевидно, у мене все гаразд у моїх стосунках із життям, навіть попри його клінічну мудакуватість. Мене, за великим рахунком, коли не траплялось чергових демаршів ззовні, все влаштовувало — мене влаштовували обставини, в яких я жив, влаштовували люди, з якими я спілкувався, з якими я час від часу бачився і з якими мені доводилось мати справу. Вони мені, за великим рахунком, не заважаєш, сподіваюсь — я їм також. Що ще? Мене влаштовувала та кількість бабок, яка в мене була, себто влаштовувала не кількість як така, бабок в мене, насправді, майже ніколи не було, влаштовував сам принцип обертання їх навколо мене — я з дитинства помітив, що банкноти з'являються саме тоді, коли тобі потрібно, і приблизно в тій кількості, без якої ти не обійдешся, зазвичай це спрацьовувало, точно спрацьовувало, очевидно, якщо ти не до кінця втратив совість і зберігаєш бодай крихти якоїсь пристойності, в сенсі там чистиш зуби, або не їси свинину, якщо ти мусульманин, то до тебе із нез'ясованою тобою регулярністю з'являється янгол із чорними бухгалтерськими нарукавниками й лупою на крилах і поновлює твій поточний рахунок певною сумою в грошовому еквіваленті...”

The machine translation:

“...When I was 14 and I had my own way of life, I got pumped up with alcohol for the first time. Under the tie itself. It was very warm and the blue sky was floating above me, and I was lying dying on a striped mattress and I couldn't even get hungover because I was only 14 and I just hadn't learned how to get hungover. In the last 15 years, I have had more than enough reasons not to like this life, life from the beginning, as soon as I began to perceive it, it turned out to be a mean and ungrateful thing, it immediately began to turn into such messy situations that I do not want to remember, but which are remembered for a long time. Although for my part I have never expressed any special claims, apparently I am all right in my relationship with life, even in spite of its clinical stupidity. By and large, when there were no further démarches from the outside, I was satisfied with everything - I was satisfied with the circumstances in which I lived, the people with whom I communicated, with whom I saw from time to time and with whom I had to do business. By and large, they don't bother me, I hope they don't either. What else? I was satisfied with the number of dragonflies that I had, that is, I was not satisfied with the number as such, in fact, I almost never had dragonflies, I was satisfied with the very principle of rotating them around me - I noticed from childhood that banknotes appear exactly when when you need it, and in about the amount you can't live without, it usually worked, it definitely worked, obviously, as long as you weren't completely out of your mind and kept at least a shred of decency, in the sense of brushing your teeth, or not eating pork, if you are a Muslim, an angel with black accounting armbands and a magnifying glass on his wings appears to you with a regularity you do not understand and replenishes your current account with a certain amount in monetary equivalent...”

1. Comment on the author's style of writing. Does the machine translation preserve it?
2. Explain the meaning of the expressions «ВЗЯТИ за шичку», «клінічна мудакуватість», «демарші ззовні». Suggest your translation.
3. Comment on the lexical and stylistic inaccuracies in the machine translation, and suggest your solutions.

3. Analyze the translations of the following passage from *A Real Hard Rain* by Percival Everett. Comment in detail on the correspondences between the meaning, language and style of the original and the translations.

The original:

“The rain could have fallen harder, in larger drops, been more persistent, or insistent, but that would have made it something else, not rain at all; as it was, it was balancing on the far edge of its definition. When the storm was but five minutes old it promised flooding. The black sky suggested no relief; there was no crack to be found in the swollen mass, not a boundary to be seen. Ten minutes passed and the gutters were useless, the drains couldn’t suck down the flow and the water stood or rushed over curbs toward homes. I was there, I was watching, such a storm the likes of which I had never seen. Cars stalled and why shouldn’t they have, the water by now waist-high in spots.”

The Weather and Women Treat Me Fair by Percival Everett

Translation 1:

Дощ міг би падати сильніше, більшими краплями, бути постійним та більш напірним, але це було б щось зовсім інше, а не дощ; те що відбувалося балансувало на тонкій межі його визначення. Незважаючи на те, що буря тривала лише п’ять хвилин, не було жодних сумнівів, що буде повінь. Чорне небо не віщувало нічого доброго; воно було без кінця краю покрите густими дощовими хмарами, крізь які не пробивалося світло. Через десять хвилин водостічні системи не приносили жодної користі, вони вже не могли всмоктувати рясні потоки води, які просто скупчувалися в одному місці або невпинно прямували до бордюрів у напрямку будинків. Я був там та бачив на власні очі такий шторм, якого ще не бачив у моєму житті. Машини не з’їжджали з місць, що й не дивно, бо вода подекуди була по пояс.

Translation 2:

З неба міг би безупинно литися рясніший дощ, проте, у цьому разі таке явище мало б зовсім іншу назву. Те, що відбувалося, ледь відповідало визначенню дощу. І хоча буря тривала лише п'ять хвилин, стало очевидно, що буде повінь. Чорне небо навіть не думало ясніти; жодних просвітів, лише безмежна темінь. Десять хвилин тому жолоби вже не справлялися зі своїм завданням, а каналізаційні труби не могли поглинути великий потік води, тож вона або залишалася на поверхні землі, або текла вздовж узбіч до людських домівок. Я там був, я споглядав цю бурю, привабливості якої я ніколи досі не помічав. Всі автомобілі заглохли, та це й очевидно, адже вода була вже по пояс.

1. Comment on the meaning of the first sentence and the phrase “it was balancing on the far edge of its definition”. Do the translations render its meaning correctly? Suggest your translation of the first sentence.

2. Comment on the meaning of the sentence “the black sky suggested no relief”. Suggest your translation.

3. What does “but” mean in this sentence: “When the storm was but five minutes old it promised flooding”? Is it correctly rendered in the translations? Suggest possible translation solutions.

4. Translate the following text into Ukrainian:

“The circus arrives without warning. No announcements precede it, no paper notices on downtown posts and billboards, no mentions or advertisements in local newspapers. It is simply there, when yesterday it was not.

The towering tents are striped in white and black, no golds and crimsons to be seen. No color at all, save for the neighboring trees and the grass of the surrounding fields. Black-and-white stripes on grey sky; countless tents of varying shapes and sizes, with an elaborate wrought-iron fence encasing them in a colorless world. Even what

little ground is visible from outside is black or white, painted or powdered, or treated with some other circus trick. But it is not open for business. Not just yet.

Within hours everyone in town has heard about it. By afternoon the news has spread several towns over. Word of mouth is a more effective method of advertisement than typeset words and exclamation points on paper pamphlets or posters. It is impressive and unusual news, the sudden appearance of a mysterious circus. People marvel at the staggering height of the tallest tents. They stare at the clock that sits just inside the gates that no one can properly describe. And the black sign painted in white letters that hangs upon the gates, the one that reads: *Opens at Nightfall / Closes at Dawn*.

“What kind of circus is only open at night?” people ask. No one has a proper answer, yet as dusk approaches there is a substantial crowd of spectators gathering outside the gates. You are amongst them, of course. Your curiosity got the better of you, as curiosity is supposed to do. You stand in the fading light, the scarf around your neck pulled up against the chilly evening breeze, waiting to see for yourself exactly what kind of circus only opens once the sun sets.”

The Night Circus by Erin Morgenstern (Part I. Anticipation)

5. Translate the following abstract from S. Lapena’s novel *The couple next door* into Ukrainian:

Anne feels her scream inside her own head and reverberating off the walls—her scream is everywhere. Then she falls silent and stands in front of the empty crib, rigid, her hand to her mouth. Marco fumbles with the light switch. They both stare at the empty crib where their baby should be. It is impossible that she not be there. There is no way Cora could have gotten out of the crib by herself. She is barely six months old. “Call the police,” Anne whispers, then throws up, the vomit cascading over her fingers and onto the hardwood floor as she bends over. The baby’s room, painted a soft butter yellow with stencils of baby lambs frolicking on the walls, immediately fills with the smell of bile and panic. Marco doesn’t move. Anne looks up at him. He is paralyzed,

in shock, staring at the empty crib, as if he can't believe it. Anne sees the fear and guilt in his eyes and starts to wail—a horrible, keening sound, like an animal in pain. Marco still doesn't budge. Anne bolts across the hall to their bedroom, grabs the phone off the bedside table, and dials 911, her hands shaking, getting vomit all over the phone. Marco finally snaps out of it. She can hear him walking rapidly around the second floor of the house while she stares across the hall at the empty crib. He checks the bathroom, at the top of the stairs, then passes quickly by her on his way to search the spare bedroom and then the last room down the hall, the one they have turned into an office. But even as he does, Anne wonders in a detached way why he is looking there. It's as if part of her mind has split off and is thinking logically. It's not like their baby is mobile on her own. She is not in the bathroom, or the spare bedroom, or the office. Someone has taken her.

When the emergency operator answers, Anne cries, "Someone has taken our baby!" She is barely able to calm herself enough to answer the operator's questions. "I understand, ma'am. Try to stay calm. The police are on their way," the operator assures her. Anne hangs up the phone. Her whole body is trembling. She feels like she is going to be sick again. It occurs to her how it will look. They'd left the baby alone in the house. Was that illegal? It must be. How will they explain it? Marco appears at the bedroom door, pale and sick-looking. "This is your fault!" Anne screams, wild-eyed, and pushes past him. She rushes into the bathroom at the top of the stairs and throws up again, this time into the pedestal sink, then washes the mess from her shaking hands and rinses her mouth. She catches a glimpse of herself in the mirror. Marco is standing right behind her. Their eyes meet in the mirror.

6. Reflect on the translation of the following abstract from S. Knight's *The Life-Changing Magic of Not Giving a F***k*:

Tidying up your fuck drawer

In the summer of 2015 I quit my job at a major publishing house, a career that had been fifteen years in the making, to start my own business as a freelance editor and writer. The day I walked out of my high-rise office building— sliding down that corporate ladder faster than a stripper down the last pole of the night— I eliminated a whole category of fucks I had previously given to supervisors, co-workers, my commute, my wardrobe, my alarm clock, and more. I stopped giving a fuck about Sales Conferences. I stopped giving a fuck about “business-casual” and “townhall meetings”. I stopped keeping track of my vacation days like a prisoner tallying her sentence in hash marks on the cell-block wall.

Once I was released from the yoke of corporate ennui, I naturally had a bit of time on my hands and the freedom to spend it as I wished. I slept until I was damn well ready to get up, ate lunch with my husband, worked on a freelance gig or two (or maybe went to the beach), and avoided the New York City subway as much as humanly possible.

The art of mental decluttering

I was a born fuck-giver. Maybe you are too. As a self-described overachieving perfectionist, I gave my fucks liberally all throughout my childhood and adolescence. I tackled numerous projects, tasks, and standardized tests in order to prove myself worthy of respect and admiration from my family, friends, and even casual acquaintances. I socialized with people I did not like in order to appear benevolent; I performed jobs that were beneath me in order to appear helpful; I ate things that disgusted me in order to appear gracious. In short, I gave way too many fucks for far, far too long.

This was no way to live.

The first time I met someone who just didn’t give a fuck was in my early twenties. We’ll call him Jeff. A successful business owner with a large circle of friends, Jeff simply could not be bothered to do things he didn’t want to do. And yet, he was widely liked and respected. He didn’t show up to your toddler’s dance

recital or to watch you cross the finish line at your seventeenth 5K, but it was okay, because that was just him, you know? He was a perfectly nice, sociable, and well-thought-of guy, but he clearly reserved his fucks for things that were especially important to him— having a close relationship with his kids, playing golf, catching Deal or No Deal every night. The rest of it? Could. Not. Give. A. Fuck.

7. Translate into Ukrainian the following abstract from J. Harris’s novel *Blackberry Wine*:

The original:

Night fell: reluctantly Jay abandoned his exploration of the house. Before retiring to his camp bed he inspected his ankle again, surprised and pleased at the speed of his recovery. He barely needed the arnica cream he had bought from the chemist’s. The room was warm, the fire’s embers casting hot reflections onto the whitewashed walls. It was still early – no later than eight – but his fatigue had begun to catch up with him, and he lay on his camp bed, watching the fire and thinking over the next day’s plans. Behind the closed shutters he could hear the wind in the orchard, but there was nothing sinister about the sound tonight. Instead it sounded eerily familiar – the wind, the sound of distant water, the night creatures calling and bickering, and, beyond that, the church clock carrying distantly across the marshes. A sudden surge of nostalgia came over him – for Gilly, for Joe, for Nether Edge and that last day on the railway below Pog Hill Lane, for all the things he never wrote about in *Jackapple Joe* because they were too mired in disillusion to put into words.

He gave a sleepy, sour croak of laughter. *Jackapple Joe* never even came close to what really happened. It was a fabrication, a dream of what things should have been like, a naive re-enactment of those magical, terrible summers. It gave a meaning to what had remained meaningless. In his book, Joe was the bluff, friendly old man who steered him towards adulthood. Jay was the generic apple-pie boy, rosily, artfully ingenuous. His childhood was gilded, his adolescence charmed. Forgotten, all those times when the old man bored him, troubled him, filled him with rage. Forgotten, the

times Jay was sure he was crazy. His disappearance, his betrayal, his lies; papered over, tempered with nostalgia. No wonder everyone loved that book. It was the very triumph of deceit, of whimsy over reality, the childhood we all secretly believe we had, but which none of us ever did. *Jackapple Joe* was the book Joe himself might have written. The worst kind of lie – half true, but lying in what really matters. Lying in the heart.

8. Edit the machine-translated version of the following passage from Maryna Hrymch's book *Клавка*:

The original:

«Ледве переводячи подих, вона тремтячою рукою натиснула на гудзик дзвоника і стала нервово чекати, коли за великими важкими дверима почуються кроки розгніваної через її запізнення Єлизавети Петрівни.

Після того, як вона, Клавка, немов ошпарена, вискочила з ліжка, похапцем «почистила пір'ячко», вибігла з дому, стрімголов промчала прохідними дворами і підворіттями через скверик до будинку РОЛІТу і злетіла сходами на третій поверх, пройшло не більше семи хвилин. Але все одно вона катастрофічно спізнилася!

Зараз Єлизавета Петрівна відчинить двері з крижаною маскою на обличчі і здавленим голосом промовить: «Доброго ранку, Клаво, проходите, будь ласка!»

Ох, це її «Клаво» — набагато гірше від будь-якого «Товаришко Блажкевич, ви знову порушили трудову дисципліну!», яке їй доводилося вислуховувати від начальства».

The machine translation:

“Barely catching her breath, she pressed the bell button with a trembling hand and began to nervously wait for the footsteps of Elizaveta Petrivna, angry because she was late, to be heard behind the large heavy door.

After she, Klavka, as if scalded, jumped out of bed, hastily “cleaned a feather”, ran out of the house, rushed headlong through the passage yards and courtyards through

the garden to ROLIT's house and flew up the stairs to the third floor, no more than seven minutes passed. But still, she was terribly late!

Now Elizaveta Petrovna will open the door with an ice mask on her face and say in a choked voice: "Good morning, Klavo, come in, please!"

Oh, this is her "Klavo" - much worse than any "Comrade Blazhkevych, you violated labor discipline again!", which she had to hear from her superiors."

1. Comment on the translation of proper names. What does "РОЛИТ" mean? How to properly translate it into English?
2. What does the phrase "почистити пір'ячко" mean in the text? Suggest your translation.
3. Are all the sentences in the translation coherent? Explain.

9. Analyze the translations of the following passage from *Старі люди* by Sofia Andrukhovych. Comment in detail on the correspondences between the meaning, language and style of the original and translations.

The original:

"У вівторок 3-го вересня Лука отримав запрошення на весілля. Його приніс огрядний поштар із розкішними сивими вусами, більше схожий на голову кооперативу...Виявилось, що дід і бабця знову вирішили одружитися. Вже, здається, вшосте. На останньому розлученні в суді дід привселюдно зарікався ніколи не зустрічатися з бабцею, бо вони повні антиподи, хоча обоє й однаково прагнуть бути в центрі уваги, і тому за жодних умов не зможуть жити разом. Весілля мало відбутися в колибі «Жовта вода», с. Луквиця, 28-го вересня, в суботу.

Зі звалених під ліжком фанерок, ватманів і картонок Лука випорпав великий — майже метр на півтора — незакінчений портрет, мальований ним до четвертого весілля, а потім чомусь облишений: на темно-синій канапі серед червоних, зелених і жовтих болгарських перців напівлежала оголена й молода

бабця; на підлозі біля канапи стояв опуклий глек з об'ємним обсеремком білих хризантем.”

Translation 1:

Luka received an invitation to the wedding on Tuesday, September 3rd. It was delivered by a burly postman with a magnificent gray mustache, who looked more like the head of a cooperative... It turned out that grandfather and grandmother were going to get married again for the sixth time, as it seems.

In their last divorce case in a court, grandpa took an oath in public to never date grandma again because, though they both equally want to be the center of attention, they are complete antipodes and there is no chance they can live together. The wedding was supposed to take place in the restaurant “Yellow Water”, Lukvytsia village, on Saturday, September 28.

From the heap of plywood, drawing paper and cardboard piled up under the bed, Luka dug out a large, a meter wide and half a meter high, unfinished portrait, which he had been painting before the fourth wedding and then for some reason left behind.

Translation 2:

On Tuesday, the third of September Luke received an invitation to the wedding. It was brought by a burly postman with a beautiful gray mustache and it made him look like a chairman of a cooperative... It turned out that the grandfather and the grandmother were going to get married again, probably for the sixth time (I guess?).

In their last divorce case in a court, grandpa took an oath in public to never date grandma again because, though they both equally want to be the center of attention, they are complete antipodes and there is no chance they can live together. The wedding had to take place in the cottage “Yellow Water”, which is situated in the village Lukvytsia, on Saturday, on the twenty-eighth of September.

From the plywoods, whatmans and cartons which were taken under the bed, Luke came upon a large portrait almost a meter and a half in size, that was drawn by him before their fourth wedding, but unfinished and abandoned for some reasons.

1. Comment on the translation of culture-bound terms.
2. Comment on the translation of the words “огрядний”, «зарікатися», «звалених під ліжком», «фанерки», «ватман», «картонки», «випорпувати», «облишений», «канапа», «напівлежати», «опуклий», «оберемок». Suggest your translation.
3. Talk about the style of the original. What changes should be introduced into the translation to preserve the style?

10. Translate the following text into English:

Жити для себе самого, з самим собою, самому в собі!

Життя — се мій скарб, мій власний, одинокий, якого найменшої частинки, одної мінутки не гідні заплатити мені всі скарби світу. Ніхто не має права жадати від мене найменшої жертви з того скарбу, так, як я не жадаю такої жертви ні від кого.

Суспільність, держава, народ! Усе се подвійні кайдани. Один ланцюг укований із твердого заліза — насилля, а другий паралельний із ним, виплетений із м’якої павутини — конвенціональної брехні. Один в’яже тіло, другий душу, а оба з одною метою — опутати, прикрутити, обезличити і упідлити високий, вольний витвір природи — людську одиницю.

Живе, реально живе, працює, думає, терпить і бореться, паде й тріумфує тільки одиниця. І моя скромна одиниця доходить до того, щоб тріумфувати по многих і болючих упадках. Тріумфувати не шумно, со тимпани і органи, щоб шарпати слухи ворогів і будити зависть завидющих. Се тріумф дикунів, негідний освіченого чоловіка. Мій тріумф тихий і ясний, як погідний літній вечір. Мій тріумф не має ворогів і не будить нічиєї зависті. Та він правдивий, глибокий і тривкий. Він не моментальний, не вислід шаленої боротьби і зусилля. Се моє щоденне життя, але піднесене до другого ступня, осяяне подвійним сонцем, напоєне красою й гармонією.

Я витворив собі оте життя як нездобуту твердиню, в якій живу й паную, з якої маю широкий вигляд на весь світ та яка, проте, не стоїть нікому на заваді, не дразнить нікого своїм видом і не манить нікого до облоги. Ся твердиня побудована в моїй душі.

Світові бурі, потреби, пристрасті, мов щось далеке і постороннє, шумлять наді мною, не доходячи до моєї твердині. Я даю тому зверхньому світові свою данину, посвячую йому частину свого життя в заміну за ті матеріальні і духові добра, що потрібні мені для піддержання свого внутрішнього життя. Я працюю в однім бюрі, зайнятий працею, що напружує мій розум, але не торкає серця. Я поводжуся зі своїми зверхниками і товаришами по бюру та іншими знайомими чемно, навіть дружньо, але здержано.

Іван Франко «Сойчине крило»

11. Translate into English the following abstract from V. Vynnychenko's novel *Записки Курпатого Мефістофеля*:

А побіч, за столом із закусками, сидить оцей обгризений Нечипоренко. Немов не помічаючи сам, часом бере вилкою то гриб, то шматочок ковбаси, й їсть. А щелепи йому десь аж корчить, і хочеться кинутись, виючи, на їжу й обома руками пхати її в себе, сопучи та здригуючись від насолоди.

Іноді він підходить до нас і дивиться на сотняні папірці, які ми пересуваємо один до одного. На його синюватих, голодних губах грає запобіглива і в той же час вибачлива посмішка старого ідейного інтелігента. І ввесь вигляд у його старий, ідейно-інтелігентний: скудовчена, мишачого коліру, кучерявенька борідка; попелясті пасмочки волосся на висках і потилиці; неохайний, обшарпаний піджачок та вишивана сорочка з якоюсь стьождкою, замість краватки; на ногах короткі штани, зпід котрих видно руді халяви чобіт, які тепер іще носять, здається, тільки батюшки. Серед нас, серед наших ретельно поголених облич, бездоганних комірців, строго вигладжених бриж на штанях, лякованих черевиків, він робить вражіння не то псаломщика, не то прикащика з

економії. І здається, що він сидить тут для того, щоб дочекатись, коли пан увільниться й дасть йому інструкції. Тоді він візьме свій клуночок, що лежить десь у кухні, суковату палицю й пішечки почимчикує на вокзал, жаліючи п'ятака на трамвай.

А колись же він царював на мітингах, і ця скудовчена борідка, ці пасмочки на потилиці викликали повагу. Неохайність і вбогість одежі були потрібні, необхідні. Колись робітники на-пам'ять учили прокламації, написані цією рукою, що тепер так несміло і злодійкувато посилає в рот на виделці смачні гриби.

12. Analyze the use of slang in the following abstract from A. Burgess's *A Clockwork Orange*. Reflect on its translation.

“What’s it going to be then, eh?”.

“There was me, that is Alex, and my three droogs, that is Pete, Georgie, and Dim. Dim being really dim, and we sat in the Korova Milkbar making up our rassoodocks what to do with the evening, a flip dark chill winter bastard through dry. The Korova Milkbar was a milk-plus mesto, and you may, O my brothers, have forgotten what these mestos were like, things changing so skorry these days and everybody very quick to forget, newspapers not being read much neither. Well, what they sold, there was milk plus something else. They had no licence for selling liquor, but there was no law yet against prodding some of the new vesches which they used to put into the old moloko, so you could peet it with velocet or synthemesc or drenchrom or one or two other veshches which would give you a nice quiet horrorshow fifteen minutes admiring Bog And All His Holy Angels and Saints in your left shoe with lights bursting all over your mozg. Or you could peet milk with knives in it, as we used to say, and this would sharpen you up and make you ready for a bit of dirty twenty-to-one, and that was what we were peeting this evening I’m starting off the story with.

Our pockets were full of deng, so there was no real need from the point of view of crasting any more pretty polly to tolchok some old veck in an ally and vidy him swim in his blood while we counted the takings and divided by four, nor to do the ultra-

violent on some shivering starry grey-haired ptitsa in a shop and go smecking off with the till's guts. But, as they say, money isn't everything.”

13. Reflect on the translation of the following abstract from Y. Vynnychuk's *Легенди Львова*.

«Хто зі старих львів'ян не знає, що таке „цимес пікіс”! На будь-яке запитання, чи гарна погода, чи кіно цікаве, чи пироги засмакували, чи дівчина подобалась, відповідь одна – "цимес пікіс". Можна було ще сказати: „люкс”, „перша кляса” або „йой, яке то файне”, але „цимес пікіс” звучало ефектніше. Про походження цього виразу ніхто навіть не сумнівався, що було воно жидівське. Бо „цимес” означав десерт. Натомість таємниче „пікіс” жоден жид, навіть старозавітний, не пояснив би.

А походило те слово ще з XVIII віку, коли маршалок Сейму Станіслав Малаховський заснував парадову сеймову гвардію, озброєну піками, і жиди нарекли її „пікіс Малаховскіс”.

Так співпало, що на початку нашого віку бургомістром Львова був доктор Годимир Малаховський. За його урядування в Львові споруджено новочасні водотяги, котрі постачали містові дуже смачну воду з Добростанів.

Відкриття нового водотягу відбулося дуже урочисто, після чого пан бургомістр випив першу шклянку води. А подаючи наступну послові австрійського парламенту докторові Емільові Бикові, промовив голосно:

– Бича вода!

Доктор Бик випив воду одним духом, прицмокнув і вигукнув:

– Цимес пікіс Малаховскіс!»

«Костел отців Бернардинів збудував на початку XVII віку славний будівничий Павло Римлянин. Разом з монастирем він становив оточену ровом фортецю, що прилягала до мурів міста поблизу Галицької брами.

На старовинній вежі костелу, що має 38 метрів висоти, вибивав години дзигар. Протягом кількох віків аж до останньої війни вибивав дзигар години на п'ять хвилин раніше від усіх міських дзигарів.

Як? – здивуєтеся ви. Кілька віків – не років і не місяців! – годинник квапився на цілих п'ять хвилин і ніхто на це не звернув увагу? Ніхто не припинив це неподобство?

Якраз навпаки. Звертали увагу. Але без тіні обурення. Навпаки – з вдячністю.

І вдячність належала тому безіменному монахові, який приставлений був до дзигаря і пильнував за ним. Одного вечора він піднявся на вежу і побачив, як татарські загони мчать до Галицької брами.

Що було робити? Кричати? Але хто почує з такої висоти?

І тоді чернець перевів велику стрілку дзигаря на п'ять хвилин уперед – якраз на ту вечірню годину, коли зачинялися брами міста. Щойно пролунав дзвін дзигаря, брами зачинилися. І саме вчасно – татари уже були під мурами.

З тих пір у пам'ять цієї події дзигар „Бернардин”, як прозвали його львів'яни, завше спішив на п'ять хвилин».

1. Suggest possible solutions to the translation of dialect words and phrases.
2. Comment on the style of the original. How to preserve it in the translation?
3. Discuss realia words in the original and their translation into English.
4. Comment on the translation of intertextual elements.

14. Translate the following idiomatic expressions into Ukrainian:

- On the ball –
- Speak of the devil –
- The best of both worlds –
- The last straw –
- Wrap your head around sth –
- By the skin of your teeth –

- Give sb the cold shoulder –
- Hit the nail on the head –
- Play devil's advocate –
- Take a rain check –
- The elephant in the room –
- Have bigger fish to fry –
- Get a taste of your own medicine –
- Birds of a feather –
- A penny for your thoughts –
- No pain, no gain –
- Cut corners –
- Bite the bullet –
- Lose your touch –
- Through sick and thin –
- Rule of thumb –
- Rain or shine –
- Gain ground –
- A snowball effect –
- Cut someone some slack –
- Step up your game –
- On thin ice –

15. Translate the following idiomatic expressions into English:

- Товкти воду в ступі –
- Давати горобцям дулі –
- Крутити хвостом –
- Як білка в колесі –
- Знати на зубок –
- Підсунути свиню –

- Бігати як курка з яйцем –
- Приставати реп'яхом –
- Високо нести голову –
- Проковтнути языка –
- Сісти на голову –
- Чухати потилицю –
- Відвести душу –
- Витрачати порох –
- Взяти голими руками –
- Заткнути за пояс –
- Аж дим іде –
- Копилити губу –
- Наливатися кров'ю –
- Стояти горою –

V. Translating poetry

Questions for discussion:

1. Think about specific complexities in translating poetry.
2. Comment on the following strategies of poetry translation (by A. Lefevere): *phonemic translation, literal translation, metrical translation, poetry into prose, rhymed translation, blank verse translation, interpretation.*
3. Talk about the difference between *translation, homage, adaptation, version, imitation* and *creative transposition* in the context of translating poetry.
4. Talk about *poetry translation* and *interpretation* in the views of H. Longfellow and J. Holmes.
5. Reflect on the following: Is there the single right way to translate poetry? What should be prioritized in translation: form, content or function? Talk about loyalty vs responsibility in this context.

6. Talk about *mimetic*, *analogical* and *organic* approaches to recreating formal patterns in poetry.

1. Analyze the Ukrainian translation of Shakespeare's Sonnet 1. Comment on the meter, the rhyme scheme, the style and the meaning in the original and their preservation in translation. Discuss the modifications introduced by the translator and possible reasons behind them.

The original:

From fairest creatures we desire increase,
 That thereby beauty's rose might never die,
 But as the ripener should by time decease,
 His tender heir might bear his memory;
 But thou, contracted to thine own bright eyes,
 Feed'st thy light's flame with self-substantial fuel,
 Making a famine where abundance lies,
 Thyself thy foe, to thy sweet self too cruel.
 Thou that art now the world's fresh ornament
 And only herald to the gaudy spring,
 Within thine own bud buriest thy content,
 And, tender churl, mak'st waste in niggarding.
 Pity the world, or else this glutton be,
 To eat the world's due, by the grave and thee.

The translation by S. Karavanskyi:

Світ жде від рожі парость молоду,
 Щоб цвіт її навіки не зав'яв,
 Щоб замість квітки всохлої в саду
 Рожевий ряст, як море, забуяв;
 І тільки ти сам гасиш у собі

Безсмертного життя палкий огонь,
 Як той, що мре від голоду в ганьбі,
 Сховавши в землю не один мільйон.
 Ти — трубадур майбутньої весни,
 Весь білий світ у образі твоїм,
 Невже ж тобі з колиски до труни
 Пристало йти самотником скупим?
 На людство зглянься!
 Хай твоя краса
 Не гине, не гниє, а воскреса!

2. Translate the poem “Hope” is the thing with feathers” by Emily Dickinson into Ukrainian:

“Hope” is the thing with feathers -
 That perches in the soul -
 And sings the tune without the words -
 And never stops - at all -

And sweetest - in the Gale - is heard -
 And sore must be the storm -
 That could abash the little Bird
 That kept so many warm -

I’ve heard it in the chilliest land -
 And on the strangest Sea -
 Yet - never - in Extremity,
 It asked a crumb - of me.

3. Translate E. E. Cummings's poem "[i carry your heart with me(i carry it in]" into Ukrainian:

i carry your heart with me (i carry it in
my heart) i am never without it (anywhere
i go you go, my dear; and whatever is done
by only me is your doing, my darling)

i fear

no fate (for you are my fate, my sweet) i want
no world (for beautiful you are my world, my true)
and it's you are whatever a moon has always meant
and whatever a sun will always sing is you

here is the deepest secret nobody knows
(here is the root of the root and the bud of the bud
and the sky of the sky of a tree called life; which grows
higher than soul can hope or mind can hide)
and this is the wonder that's keeping the stars apart

i carry your heart (i carry it in my heart)

4. Analyze the English translation of T. Shevchenko's poem "Думка" on the subject of the preservation of the meter, rhyme, style, tone, and meaning.

The original:

Думка

Тече вода в синє море,

Та не витікає,

Шука козак свою долю,

А долі немає.

Пішов козак світ за очі;
 Грає синє море,
 Грає серце козацькеє,
 А думка говорить:
 «Куди ти йдеш, не спитавшись?
 На кого покинув
 Батька, неньку старенькую,
 Молоду дівчину?
 На чужині не ті люде —
 Тяжко з ними жити!
 Ні з ким буде поплакати,
 Ні поговорити».

Сидить козак на тім боці,
 Грає синє море.
 Думав, доля зустрінеться —
 Спіткалося горе.
 А журавлі летять собі
 Додому ключами.
 Плаче козак — шляхи биті
 Заросли тернами.

The translation by John Weir:

A Reflection

The river empties to the sea,
 But out it never flows;
 The Cossack lad his fortune seeks,
 But never fortune knows.

The Cossack lad has left his home,
 He's left his kith and kind;
 The blue sea's waters splash and foam,
 Sad thoughts disturb his mind:
 “Why, heedless, did you go away?
 For what did you forsake
 Your father old, your mother grey,
 Your sweetheart, to their fate?
 In foreign lands live foreign folks,
 Their ways are not your way:
 There will be none to share your woes
 Or pass the time of day.”

Across the sea, the Cossack rests —
 The choppy sea's distraught.
 He thought with fortune to be blessed —
 Misfortune is his lot.
 In vee-formation, 'cross the waves
 The cranes are off for home.
 The Cossack weeps — his beaten paths
 With weeds are overgrown...

5. Translate the poem “Хіба не бачите, що небо голубіє...” by Oleksandr Oles into English:

Хіба не бачите, що небо голубіє,
 Що сонце ранками всміхається ніжніш,
 Що вся земля в якімсь чеканні дивнім мліє,
 І легше дихає, і дивиться ясніш.

Хіба не чуєте, при що вітри шепочуть,
 І як з зітханнями зливається їх сміх...
 Хіба не чуєте, як голуби туркочуть,
 Як краплі котяться і падають із стріх.
 Хіба не вірите, що скоро день засвіте,
 Що сонце наше вже з-за обрію встає,
 Що хід його спинить ніщо не зможе в світі,
 І цвіту нашого ніщо вже не уб'є!

6. Translate the poem “І цілу ніч верзлося” by O. Liaturynska into English:

І знову цілу ніч верзлося:
 біжу зацькований, мов звір,
 і слід кривавиться на росах,
 і піт рудий туманить зір.

І знову бачу світ багряно.
 За мною полум'я і дим,
 гаряча заграва над станом,
 безправ'я над добром моїм.

І знов в ганьбі стріваю ранок,
 і ліс мені, мов звірю кліть.
 Та прийде день мій невблаганно,
 ще мить, ще мить!..

VI. Translating drama

Questions for discussion:

1. Name the main types of drama translation.

2. Comment on the specific features of stage translation.
3. How does performability influence the translation process?
4. Talk about collaboration between the translator and the playwright.
5. Comment on the concept of acculturation in drama translation.
6. Talk about the function of the text as the central issue in drama translation (according to S. Bassnett).
7. Discuss the main translation techniques in drama translation (according to T. Nekriach).
8. Give examples of systemic, situational and explicative asymmetry in drama translation.

1. Edit the machine-translated version of “Lady Windermere’s fan” by O. Wilde:

The original:

PARKER. The Duchess of Berwick and Lady Agatha Carlisle.

[Enter the DUCHESS OF BERWICK and LADY AGATHA CARLISLE C.]

[Exit PARKER C.]

DUCHESS OF BERWICK. [Coming down C., and shaking hands.] Dear Margaret, I am so pleased to see you. You remember Agatha, don’t you? [Crossing L.C.] How do you do, Lord Darlington? I won’t let you know my daughter, you are far too wicked.

LORD DARLINGTON. Don’t say that, Duchess. As a wicked man I am a complete failure. Why, there are lots of people who say I have never really done anything wrong in the whole course of my life. Of course they only say it behind my back.

DUCHESS OF BERWICK. Isn’t he dreadful? Agatha, this is Lord Darlington. Mind you don’t believe a word he says. [LORD DARLINGTON crosses R.C.] No, no tea, thank you, dear. [Crosses and sits on sofa.] We have just had tea at Lady Markby’s. Such bad tea, too. It was quite undrinkable. I wasn’t at all surprised. Her own son-in-law supplies it. Agatha is looking forward so much to your ball to-night, dear Margaret.

LADY WINDERMERE. [Seated L.C.] Oh, you mustn't think it is going to be a ball, Duchess. It is only a dance in honour of my birthday. A small and early.

LORD DARLINGTON. [Standing L.C.] Very small, very early, and very select, Duchess.

DUCHESS OF BERWICK. [On sofa L.] Of course it's going to be select. But we know that, dear Margaret, about your house. It is really one of the few houses in London where I can take Agatha, and where I feel perfectly secure about dear Berwick. I don't know what society is coming to. The most dreadful people seem to go everywhere. They certainly come to my parties - the men get quite furious if one doesn't ask them. Really, some one should make a stand against it.

LADY WINDERMERE. I will, Duchess. I will have no one in my house about whom there is any scandal.

LORD DARLINGTON. [R.C.] Oh, don't say that, Lady Windermere. I should never be admitted! [Sitting.]

The machine translation:

Паркер. Герцогиня Бервік та леді Агата Карлайл.

[Увійдіть герцогиня Бервік та леді Агата Карлайл К.] [Вихід Паркер К.]

Герцогиня Бервік. [Сходьте С., і потискуючи руки.] Дорога Маргарет, я так рада бачити тебе. Ви пам'ятаєте Агату, чи не так? [Переправа L.C.] Як справи, лорд Дарлінгтон? Я не даю вам знати мою доньку, ви занадто злі.

Лорд Дарлінгтон. Не кажи цього, герцогиня. Як злий чоловік я є повною невдачею. Чому, є багато людей, які кажуть, що я ніколи насправді не робив нічого поганого за весь час свого життя. Звичайно, вони кажуть це лише за мою спину.

Герцогиня Бервік. Хіба він не жакхливий? Агата, це лорд Дарлінгтон. Майте на увазі, що ви не вірите ні слова, яке він говорить. [Лорд Дарлінгтон перетинає R.C.] Ні, ні чаю, дякую, шановний. [Хрести і сидять на дивані.] Ми щойно випрали чай у леді Маркбі. Такий поганий чай теж. Це було досить не вистачає. Я зовсім не здивувався. Її власний зять постачає це. Агата так з нетерпінням чекає на ваш м'яч на ніч, дорога Маргарет.

Леді Віндермір. [Сидячи L.C.] О, ви не повинні думати, що це буде м'яч, герцогиня. Це лише танець на честь мого дня народження. Невеликий і рано.

Лорд Дарлінгтон. [Стоячи L.C.] Дуже маленький, дуже рано і дуже вибраний, герцогиня.

Герцогиня Бервік. [На дивані L.] Звичайно, він буде вибраний. Але ми це знаємо, дорога Маргарет, про твій будинок. Це дійсно один з небагатьох будинків у Лондоні, де я можу взяти Агату, і де я відчуваю себе ідеально в безпеці щодо дорогого Бервіку. Я не знаю, до чого приходить суспільство. Найбільш жакхливі люди, здається, йдуть скрізь. Вони, безумовно, приходять на мої вечірки - чоловіки сильно розлючуються, якщо хтось не запитає їх. Дійсно, хтось повинен протистояти проти цього.

Леді Віндермір. Я буду, герцогиня. У мене в будинку нікого не буде, про кого є скандал.

Лорд Дарлінгтон. [R.C.] О, не кажи цього, леді Віндермір. Я ніколи не повинен бути визнаний! [Сидячи.]

2. Translate the following abstract from A. Miller's play "The Crucible" into Ukrainian:

Abigail: Uncle? He looks to her. Susanna Walcott's here from Doctor Griggs.

Parris: Oh? Let her come, let her come.

Abigail, *leaning out the door to call to Susanna, who is down the hall a few steps:*
Come in, Susanna.

Susanna Walcott, a little younger than Abigail, a nervous, hur-ried girl, enters.

Parris, *eagerly:* What does the doctor say, child?

Susanna, *craning around Parris to get a look at Betty:* He bid me come and tell you, reverend sir, that he cannot discover no medicine for it in his books.

Parris: Then he must search on.

Susanna: Aye, sir, he have been searchin' his books since he left you, sir. But he bid me tell you, that you might look to un-natural things for the cause of it.

Parris, *his eyes going wide:* No - no. There be no unnatural cause here. Tell him I have sent for Reverend Hale of Beverly, and Mr. Hale will surely confirm that. Let him look to medicine and put out all thought of unnatural causes here. There be none.

Susanna: Aye, sir. He bid me tell you. *She turns to go.*

Abigail: Speak nothin' of it in the village, Susanna.

Parris: Go directly home and speak nothing of unnatural causes.

Susanna: Aye, sir. I pray for her. *She goes out.*

Abigail: Uncle, the rumor of witchcraft is all about; I think you'd best go down and deny it yourself. The parlor's packed with people, sir. I'll sit with her.

Parris, *pressed, turns on her:* And what shall I say to them? That my daughter and my niece I discovered dancing like heathen in the forest?

Abigail: Uncle, we did dance; let you tell them I confessed it - and I'll be whipped if I must be. But they're speakin' of witch-craft. Betty's not witched.

Parris: Abigail, I cannot go before the congregation when I know you have not opened with me. What did you do with her in the forest?

Abigail: We did dance, uncle, and when you leaped out of the bush so suddenly, Betty was frightened and then she fainted. And there's the whole of it.

3. Translate the following abstract from L. Hansberry's play "A Raisin in the Sun" into Ukrainian:

RUTH Where you going?

WALTER I'm going out!

RUTH Where?

WALTER Just out of this house somewhere—

RUTH (Getting her coat) I'll come too.

WALTER I don't want you to come!

RUTH I got something to talk to you about, Walter.

WALTER That's too bad.

MAMA (Still quietly) Walter Lee—(She waits and he finally turns and looks at her) Sit down.

WALTER I'm a grown man, Mama.

MAMA Ain't nobody said you wasn't grown. But you still in my house and my presence. And as long as you are— you'll talk to your wife civil. Now sit down.

RUTH (Suddenly) Oh, let him go on out and drink himself to death! He makes me sick to my stomach! (She flings her coat against him and exits to bedroom)

WALTER (Violently flinging the coat after her) And you turn mine too, baby! (The door slams behind her) That was my biggest mistake—

MAMA (Still quietly) Walter, what is the matter with you?

WALTER Matter with me? Ain't nothing the matter with me!

MAMA Yes there is. Something eating you up like a crazy man. Something more than me not giving you this money. The past few years I been watching it happen to you.

You get all nervous acting and kind of wild in the eyes— (WALTER jumps up impatiently at her words) I said sit there now, I'm talking to you!

WALTER Mama—I don't need no nagging at me today.

MAMA Seem like you getting to a place where you always tied up in some kind of knot about something. But if anybody ask you 'bout it you just yell at 'em and bust out the house and go out and drink somewheres. Walter Lee, people can't live with that. Ruth's a good, patient girl in her way—but you getting to be too much. Boy, don't make the mistake of driving that girl away from you.

WALTER Why—what she do for me?

MAMA She loves you.

WALTER Mama—I'm going out. I want to go off somewhere and be by myself for a while.

MAMA I'm sorry 'bout your liquor store, son. It just wasn't the thing for us to do. That's what I want to tell you about—

WALTER I got to go out, Mama— (He rises)

MAMA It's dangerous, son. WALTER What's dangerous?

MAMA When a man goes outside his home to look for peace.

WALTER (Beseechingly) Then why can't there never be no peace in this house then?

4. Edit the machine translation of V. Vynnychenko's play "Чорна пантера і білий ведмідь":

The original:

Р и т а (щільно й з жадібним задоволенням вдивляючись в Корнія, підходить до нього. Немов здивовано говорить). Що з тобою, Нію? Чого ти так раптово втік? Га?

К о р н і й (кудовчачи волосся, силкуючись удати байдужого). Зовсім не втік... Я втік? От маєш...

Він має звичай взагалі робити різні рухи плечима, руками — то тре носа, то поводить плечима, а особливо, як схвильований.

Нате вам, я втік... Ха! От єсть...

Р и т а. А нам всім здалося, що ти втік... Мєсьє Мулен навіть сказав, що ти побіг з таким виглядом, що так і здається, як вибіжить білий медвідь з ломакою в руках.

К о р н і й (встаючи). Мєсьє Мулен — дурень, от і все... Мєсьє Мулен! Подумаєш...

Р и т а (з лукаво-радісною непомітною усмішкою). Ну, мєсьє Мулен не дурень. Це вже, мій Білий Медведик, трошки занадто. Мєсьє Мулен — перш усього знаменитий критик. І коли ти на нього будеш ревіти, то він тебе так одрекламує, що...

К о р н і й (обурено). На! [1] То що, що він критик, так я повинен спокійно дивитись, як... (Спиняє себе). А! Дай мені спокій... І вже. Маєш... Критик, як же... А, дай мені спокій...

Р и т а (обережно, лукаво). Ти ревнуєш?

К о р н і й. На, маєш... От єсть... Уже... Хаі Як же, розуміється, до всякого французика. А, дай мені спокій. Тільки я от тобі скажу: коли я тобі вже нелюбий, ти вперед мені скажи, а потім уже що хочеш. От. А інакше... негарно. І мєсьє Мулен може полетіти догори ногами от туди на вулицю. От і вже...

Р и т а. Мені скучно... Я теж людина. Ти все з своїми картинами.

К о р н і й. Ну, от. От уже скучно... (Підходить до полотна, машинально піднімає й дивиться на нього, видно, як помалу заглиблюється й забуває за все).

Р и т а. Розуміється. Не те, що скучно, а я не можу одна нести на собі всю сім'ю. Дитина хвора. Чому це досі лікаря немає? Може, доведеться виїхати... Чуєш, Нію?

К о р н і й. Аякже... Звичайно...

Р и т а. Та годі тобі.

The machine translation:

Rita (gazing closely and with greedy satisfaction at Cornius, approaches him. As if speaking in surprise). What's wrong with you Niu? Why did you run away so suddenly? Ha?

Root (ruffling his hair, trying to pretend to be indifferent). Didn't run away at all... Did I run away? So you have...

He has a habit of making various movements with his shoulders and hands — sometimes he rubs his nose, sometimes he shrugs, and especially when he is excited.

Nate, I ran away... Ha! There is...

R i t a. And we all thought that you ran away... Monsieur Moulin even said that you ran with such a look that it looks like a polar bear running out with a crowbar in his hands.

Root (standing up). Monsieur Moulin is a fool, that's all... Monsieur Moulin! You think...

Rita (with a slyly joyful imperceptible smile). Well, Monsieur Moulin is no fool. This, my White Bear, is a little too much. Monsieur Moulin is above all a famous critic. And when you yell at him, he will talk you down so much that...

Root (outraged). No! [1] Since he is a critic, I must calmly watch as... (Stops himself). AND! Give me peace... That's it. You have... Critic, how... Ah, give me peace...

R y t a (carefully, cunningly). You're jealous?

Roots. Na, you have... There is... Already... Hai How, of course, to any Frenchman. Ah, give me peace. Only I will tell you: when you don't like me anymore, you tell me first, and then what you want. Ot. And otherwise... ugly. And Monsieur Moulin can fly upside down into the street. That's it...

R i t a. I'm bored... I'm human too. You are all with your paintings.

Roots. Well, that's it. It's already boring... (He walks up to the canvas, automatically lifts it up and looks at it, you can see how he gradually becomes engrossed and forgets about everything).

R i t a. Of course It's not that it's boring, but I can't carry the whole family by myself. The child is sick. Why is there still no doctor? Maybe we'll have to leave... Do you hear that, Niu?

Roots. Well... Of course...

R i t a. It's good for you.

5. Translate the following abstract from Ivan Franko's play "Чи вдуріла?" into English:

Юліан

Ти в дуже веселім настрої, а я ні.

Каміла

Ось сядь лишень (тягне його до себе на софу), побалакаємо... може, я й тобі піддам веселого гумору.

Юліан

(легенько опирається).

Ні, пусти мене. Справді, мушу йти.

Каміла

Але ж, хлопче! Шоста година вранці! Куди ти підеш? Ще всі брами позамикані. Ще всі порядні люди сплять! Ну, обійми мене! Поцілуй мене!

(Обіймає його.)

Так, як учора. Я ж твоя жіночка, правда?

Юліан

Вчора була.

Каміла

А сьогодні вже ні?

Юліан

Що добре, того не треба забагато. За тиждень знов будеш.

Каміла

(відвертається).

Ти недобрий! Не любиш мене! Серджуся на тебе.

Юліан

От і бач. Найліпше, я піду собі, а за пару день ти пересердишся і знов усе буде добре.

Каміла

Он як! Буде добре? А може, не буде? Може, я не захочу?

Юліан

То як схочеш. Не захочеш ти, то захоче друга, третя, котра-будь. Хіба мало вас таких?

(Надягає сурдут.)

Каміла

(зіскакує як ужалена).

Нас... таких! Ах, правда... Ха, ха, ха!.. Твоя правда. Я не маю права не хотіти. Я мушу хотіти... І знову буде добре.

(Наближається до нього, тихіше.)

Слухай, Юльку, та невже ти так-таки зовсім, ані крихітки, ані дрібочки не любиш мене?

Юліан

(протирає хусткою цвікера, спокійно дивиться на неї).

Слухай, Каміла. Не розумію тебе. Чого тобі треба від мене? Се ти вже не перший раз заговорюєш із сеї бочки. Знаєш добре, хто ти. Знаєш, що я твій гість. Прийду, зроблю, що треба, заплачу, що належиться, і піду. Коли приходжу, люблю тебе, як голодний теплу страву або чарку горілки. А коли голодний насититься і нап'ється, то яке йому діло до тих котлетів чи клюсок? Заплатив і йде собі геть.

Каміла

(хапає його за руки і силується заглянути йому в очі).

Господи, який ти розумний! І де ви такі розумні паничі беретесь! Котлетка, чарка горілки – і дівчина, се зовсім усе одно. Ся смакує так, та так, а он та он як. Посмакував, а до решти йому байдуже. А може, та жива котлетка має серце?

Може, в тій чарці – жива кров? Може, у неї є якийсь чуття, якісь бажання, якісь... ха, ха, ха!.. якісь ідеали?..

Юліан

(злегка вириває свої руки з її рук, байдужно).

Па, кицю! (Цілує її в уста.) До побачення. Ти зачинаєш уже зовсім пусте балакати. Я не маю часу слухати твоїх витребеньків.

Каміла

(обхоплює його руками за шию).

Юлечку! Любий мій! Не йди ще! Хіба ж ти не бачиш, як я тебе люблю? Дуже, дуже люблю! Хіба не бачиш, що я без тебе жити не можу?

Юліан

Ха, ха, ха!

Каміла

Не смійся, соколе мій! Хіба се смішно?

Юліан

Ха, ха, ха! Авжеж, смішно.

Каміла

Чого смішно?

Юліан

Хіба ж не смішно? Так, як коли би чоловік по шию в воді стояв і кричав: "Пити! пити! Гину зо спраги!".

Каміла

Не в воді, а в калюжі! В калюжі, соколе мій, у багні. І спрага мучить мене... за крапелиною чистої води... чистої любові... за крапелиною надії на якийсь вихід з цього життя. Юлечку, любий мій! Не відвертайся! Порадь мені! Вирви мене з сеї калюжі! Або хоч покажи мені дорогу... зроби надію... одури мене надією, хоч на день... хоч на хвилю!

(Пригортається до нього.)

Ти не знаєш, яке тяжке, яке страшне моє життя. Не знаєш, які думки не раз напосідають... Ні, я не буду оповідати тобі... Я знаю, в тебе серце м'яке, добре. Юлечку, зглянься на мене!..

Юліан

(схрещує руки на грудях і глядить на неї згори).

Знаєш, Каміла, з різних ролей, у яких я бачив тебе, ся найменше вдатна і найменше тобі до лиця. Ліпше покинь грати сю комедію. Бувай здорова!

6. Translate the following abstract from V. Vynnychenko's play "Гріх" into English:

Марія (ліниво). Котра година, Муфто? Н і н а. А я знаю?

М а р і я. А ти що-небудь взагалі, крім поцілунків з Іваном, знаєш?

Ніна. Одчепись від мене.

Входить Олена Карпівна. Олена Карпівна — років 38, стара дівка, суха, тонка, ходить і тримається рівно, рушає з місця ніби прожогом, любить прибирати величні пози,

образлива.

Олена Карпівна (стає в викликаючу позу, закинувши голову назад, говорить). А дозвольте спитати, хто це з вас брав лампадку в мене й не поставив її на місце? І для чого, для якої потреби її чіпали?

Ніна (швидко). Я, тіточко, не брала. їй-богу, не брала!

М а р і я. Я. Я брала.

Олена Карпівна. Навіщо?

М а р і я. А я, Олено Карпівно, не мала сірників та закурила з неї цигарку.

Олена Карпівна (ошоломлено). Цигар... З лампадки?

Марія. Атож.

Пауза.

Олена К а р п і в н а. Як же у вас такий вчинок називається?

Марія. Закурити цигарку з лампадки.

Олена Карпівна (велично до Ніни). Ну, після цього, моя дорога, я вже, як собі хочеш, лишатись у тебе не можу. Я не дозволю глуму над собою й над моєю релігією! Я вже не кажу, що це такий гріх, який... Ну, я про це в присутності деяких осіб балакати не буду. Не бажаю балакати.

Марія (встаючи й ліниво прямуючи до дверей). Ви, Олено Карпівно, не турбуйте себе даремно,— я на цьому тижні виїжджаю на фронт. (Виходить).

Олена Карпівна (здивовано й стурбовано). Що це значить? Я її образила? Вона це серйозно чи жартує?

Ніна. Ай, тіточко, хіба ж ви не знаєте Марії? Хто її впізнає, чи жартує, чи серйозно? Нічого вона мені про фронт не говорила.

Олена Карпівна. Значить, через мене. Але ж ти сама подумай: з лампадки цигарки закурювати! Я думала, що вона цілком щиро говорила вчора про те, що вірить у бога, й раптом... А чого вона в монастир їздить, ти не знаєш?

Ніна. Нічого я не знаю. Дайте ви мені спокій з вашою Марією.

Олена Карпівна. Та яка ж вона твоя близька подруга, коли ти про неї нічого не знаєш? У нас в інституті...

Ніна. Ах, тіточко, то в інституті, а це...

Олена Карпівна. Ну, коли ти не хочеш балакати взагалі, то, розуміється, мені нічого іншого не лишається, як піти собі...

Ніна. Ну, а я ж кажу вам, що нічого не знаю.

VII. Translating humor

1. Comment on comedic genres and what problems they pose for the translator.
2. Talk about the specific features of English and Ukrainian humor, their differences and similarities.
3. Talk about situational humor and its translation.
4. Discuss linguistic humor and approaches to its translation.
5. Comment on the untranslatability of humor.

1. Edit the machine translation of the following abstract from D. Adams's *The Hitchhiker's Guide to the Galaxy*:

The original:

Fifteen seconds later he was out of the house and lying in front of a big yellow bulldozer that was advancing up his garden path. Mr. L. Prosser was, as they say, only human. In other words he was a carbon-based bipedal life form descended from an ape. More specifically he was forty, fat and shabby and worked for the local council. Curiously enough, though he didn't know it, he was also a direct male-line descendant of Genghis Khan, though intervening generations and racial mixing had so juggled his genes that he had no discernible Mongoloid characteristics, and the only vestiges left in Mr. L. Prosser of his mighty ancestry were a pronounced stoutness about the tum and a predilection for little fur hats. He was by no means a great warrior; in fact he was a nervous, worried man. Today he was particularly nervous and worried because something had gone seriously wrong with his job, which was to see that Arthur Dent's house got cleared out of the way before the day was out.

The machine translation:

Через п'ятнадцять секунд він вийшов із дому й лежав перед великим жовтим бульдозером, який просувався доріжкою в саду. Пан Л. Проссер був, як кажуть, лише людиною. Іншими словами, він був двоногою формою життя на основі вуглецю, що походить від мавпи. Точніше, йому було сорок, товстий і пошарпаний, і він працював у місцевій раді. Цікаво, що, хоч він цього не знав, він також був прямим нащадком Чингісхана за чоловічою лінією, хоча наступні покоління та расове змішання настільки жонгливали його генами, що він не мав помітних монголоїдних рис, і єдині залишки, що залишилися в панові Л. Проссер свого могутнього походження мав яскраво виражену повноту в животі та пристрась до маленьких хутряних капелюшків. Він аж ніяк не був великим воїном; насправді він був нервовою, стурбованою людиною. Сьогодні він особливо нервував і хвилювався, тому що щось серйозно пішло не так з його

роботою, яка полягала в тому, щоб переконатися, що будинок Артура Дента прибрали до кінця дня.

2. Translate the following abstract from T. Pratchett and N. Gaiman's *Good Omens*:

The original:

There was a knock at the door. She opened it. "Has it happened yet?" asked Mr. Young. "I'm the father. The husband. Whatever. Both."

Sister Mary had expected the American Cultural Attaché to look like Blake Carrington or J. R. Ewing. Mr. Young didn't look like any American she'd ever seen on television, except possibly for the avuncular sheriff in the better class of murder mystery. [With a little old lady as the sleuth, and no car chases unless they're done very slowly.] He was something of a disappointment. She didn't think much of his cardigan, either.

She swallowed her disappointment. "Oooh, yes," she said. "Congratulations. Your lady wife's asleep, poor pet." Mr. Young looked over her shoulder. "Twins?" he said. He reached for his pipe. He stopped reaching for his pipe. He reached for it again. "Twins? No one said anything about twins." "Oh, not" said Sister Mary hurriedly. "This one's yours. The other one's . . . er . . . someone else's. Just looking after him till Sister Grace gets back. No," she reiterated, pointing to the Adversary, Destroyer of Kings, Angel of the Bottomless Pit, Great Beast that is called Dragon, Prince of This World, Father of Lies, Spawn of Satan, and Lord of Darkness," this one's definitely yours. From the top of his head to the tips of his hoofywoofies—which he hasn't got," she added hastily.

3. Translate the following abstract from K. Vonnegut's *Breakfast of Champions*:

In 1972, Trout lived in a basement apartment in Cohoes, New York. He made his living as an installer of aluminum combination storm windows and screens. He had nothing to do with the sales end of the business—because he had no charm. Charm was

a scheme for making strangers like and trust a person immediately, no matter what the charmer had in mind.

Dwayne Hoover had oodles of charm. I can have oodles of charm when I want to. A lot of people have oodles of charm.

Trout's employer and co-workers had no idea that he was a writer. No reputable publisher had ever heard of him, for that matter, even though he had written one hundred and seventeen novels and two thousand short stories by the time he met Dwayne.

He made carbon copies of nothing he wrote. He mailed off manuscripts without enclosing stamped, self-addressed envelopes for their safe return. Sometimes he didn't even include a return address. He got names and addresses of publishers from magazines devoted to the writing business, which he read avidly in the periodical rooms of public libraries. He thus got in touch with a firm called World Classics Library, which published hard-core pornography in Los Angeles, California. They used his stories, which usually didn't even have women in them, to give bulk to books and magazines of salacious pictures.

They didn't even send him complimentary copies of the books and magazines in which he appeared, so he had to search them out in pornography stores. And the titles he gave to his stories were often changed. "Pan Galactic Straw-boss," for instance, became "Mouth Crazy."

4. Edit the machine translation of O. Dovzhenko's *Зачарована Десна*:

The original:

Погулявши коло бджіл і наївшись огіркових пуп'янків, натрапив я на моркву. Більш за все чомусь любив я моркву. Вона росла в нас рівними кучерявими рядочками скрізь поміж огірків. Я оглянувся, чи не дивиться хто. Ніхто не дививсь. Навколо тільки дрімучий тютюн, мак та кукурудзяні тополі й соняшники. Чисте полуденне небо, і тихо-тихо, немовби все заснуло. Одні тільки бджоли гудуть та десь з-за тютюну, від погребні, доносивсь дідів рик. Тут ми з

Піратом і кинулись до моркви. Вириваю одну — мала. Гичка велика, а сама морквина дрібненька, біла і зовсім не солодка. Я за другу — ще тонша. Третю — тонка. А моркви захотілось, аж тремчу весь! Перебрав я цілий ряд, та так і не знайшов ні одної. Оглянувсь — що робить? Тоді я посадив усю моркву назад: хай, думаю, доростає,—а сам подався далі шукати смачного.

Довго щось ходив я по городу. Після моркви висмоктував мед з тютюнових квітів і з квітів гарбузових, що росли попід тином, пробував зелені калачики і білий, ще в молоці, мак, покуштував вишневого клею з вишень, понадкушував на яблуні з десяток зелених кислих яблук і хотів уже йти до хати. Коли ж дивлюсь: баба снує коло моркви, дідова мати. Я — бігом. А вона — зирк та за мною. А я тоді — куди його тікати? — повалив соняшника одного, другого:

— Куди ти, бодай тобі ноги повсихали!

Я в тютюн. "Побіжу,— думаю,— в малину, та рачки попід тютюном". Пірат за мною.

— Куди ти тютюн ламаєш, бодай тобі руки і ноги поламало! А бодай би ти не виліз з того тютюну до хторого пришествія! Щоб ти зів'яв був, невігласе, як ота морковочка зів'яла від твоїх каторжних рук!

Не вдаючись глибоко в історичний аналіз деяких культурних пережитків, слід сказати, що у нас на Україні прості люди в бога не дуже вірили. Персонально вірили більш у матір божу і святих — Миколая-угодника, Петра, Іллю, Пантелеймона. Вірили також в нечисту силу. Самого ж бога не те щоб не визнавали, а просто з делікатності не наважувались утруждати безпосередньо. Прості люди хорошого виховання, до яких належала і наша сім'я, повсякденні свої інтереси вважали по скромності не достойними божественного втручання.

The machine translation:

After walking around bees and eating cucumber buds, I came across carrots. For some reason, I loved carrots more than anything. It grew in us in even curly rows everywhere between the cucumbers. I looked around to see if anyone was watching. No one was watching. All around are dormant tobacco, poppies and corn poplars and

sunflowers. Clear midday sky, and quiet, quiet, as if everything fell asleep. Only the bees were buzzing, and somewhere from behind the tobacco, from the cellar, came the roar of grandfathers. Here, Pirate and I rushed to the carrots. I tear out one - a small one. Buckwheat is big, and the carrot itself is small, white and not at all sweet. I'm for the second one - even thinner. The third is thin. And I wanted carrots, I'm shaking all over! I went through a whole row, but I still couldn't find a single one. He looked around - what is he doing? Then I planted all the carrots back: let them grow, I think, and I went to look for a tasty one myself.

I walked around the garden for a long time. After the carrots, he sucked honey from the tobacco flowers and from the pumpkin flowers that grew under the pine tree, tried green rolls and white, still in milk, poppy seeds, tasted cherry glue from cherries, nibbled on a dozen green sour apples from the apple tree and wanted to go home. When I look: the old woman is scurrying around the carrots, the grandfather's mother. I am a runner. And she is a look behind me. And I then - where are they running to? - knocked down one sunflower, another:

- Where are you going, maybe your feet are dry!

I'm into tobacco. "I'll run," I think, "into the raspberries, and the crayfish under the tobacco." The pirate is after me.

- Where are you breaking tobacco, lest you break your arms and legs! And I hope you don't get out of that tobacco until someone comes! May you wither away, ignorant one, as that little carrot withered from your hard-working hands!

Without going deep into the historical analysis of some cultural relics, it should be said that here in Ukraine, ordinary people did not really believe in God. Personally, they believed more in the Mother of God and the saints — Nicholas the Peacemaker, Peter, Ilya, Panteleimon. They also believed in evil power. It is not that they did not recognize God himself, but simply out of delicacy they did not dare to bother him directly. Simple people of good upbringing, to whom our family belonged, considered their everyday interests unworthy of divine intervention due to their modesty.

5. Translate the following abstract from V. Nestaiko's *Торядори з Васюківки*:

The original:

Ми вилазимо з бур'янів.

Біля свинарника нас зустрічає гундосим рохканням п'ятипудова льоха Манюня, противна й плямиста, як географічна карта.

У-у, скотиняка! Щоб ти...

Це через неї ми вскочили в халепу.

У нас була прекрасна, благородна ідея — провести під свинарником метро. Це мало бути сюрпризом. Перша лінія метро у — Васюківці! Станція “Клуна” — станція “Крива груша”. Три копійки в один кінець. Родичі безплатно. З учительки арифметики — п'ять копійок.

Ми вже підкопалися майже до половини свинарника, і раптом непередбачена катастрофа! — клята льоха Манюня провалилася в наше метро. Провалитися вона зуміла, а от вилізти—дзуськи! І зняла такий вереск, що причовгав дід. Ну і...

Гірко зітхаючи, ми засипаємо метро. Раз у раз злодійкувато озираємося — чи не заскочить нас зненацька дід, щоб нам'яти вуха. Хоч і обіцяв він, що не чіпатиме, поки не кінчимо, але хто його зна... Ви б почули, як він лаявся, коли витягав льоху! Ох і лаявся! І де він отих слів набрався?

Проте діда не видно. І поки ми працюємо (а справа це довга й нудна), я вас познайомлю з моїм другом.

Ви, звичайно, знаєте, що є такий острів — Ява. В Індійському океані. Ото, що Ява, Суматра, Борнео, Целебес, — Великі Зондські.

Ну, так Ява — це не острів.

Ява — це мій найкращий друзяка і напарник. Ява Рень.

Мабуть, вам дивно, що то за ім'я таке — Ява? То він сам себе так назвав, коли йому лише років півтора було. Чи то воно, пискля мале, хотіло сказати: "Я — Ваня", а вийшло "Ява", чи то "Іван" у нього так прозвучало (бо насправді його Іваном звати), але причепилось оте "Ява" до нього, як реп'ях до собачого хвоста. Навіть міліціонер товариш Валігура, що живе у нашому селі, так його зве.

У них взагалі вся сім'я інтерна.

Батько на скрипці грає. Корова — Контрибуція називається. А дід (ви уже з ним знайомі) — мисливець завзятий, на полюванні, коли стріляє, ліве око онучею зав'язує. Бо в нього ліве око без правого не примружується. Як ліве примружить — праве саме заплющується. Але ж і б'є дід Варавка з тою онучею, ох же ж і б'є!

6. Translate the following abstract from *Мина Мазайло* by М. Kulish into English:

Уля

— Слухай, Ринко! Невже і прізвище в загсі міняють?

— А ти думала де? Тільки в загсі! Прізвище, ім'я, по батькові, все життя тепер можна змінити тільки в загсі, розумієш? Ой Улю, ой Улюню! Коли ти мене любиш, зроби так, щоб Мокій закохався у тебе. Може, він кине свої українські фантазії, може, хоч прізвище дасть поміняти...

— Ха-ха! Хіба це pomoже?

— Поможе. Закохуються ж так, що на розтрату йдуть, про партію забувають, і не абихто... Улюню! Золотко!

— Ти серйозно?

— Серйозно.

— Не зможу я цього зробити.

— Чого?

— Ну, просто не зможу. Хіба я така?

— Зможеш! У тебе чарівні очі, чудесні губи, прекрасний бюст. Ти його одним махом закохаєш.

— Це тобі так здається.

— От на! Він мені навіть якось сам казав, що в тебе напрочуд гарні очі.

— Серйозно?

— Серйозно! Тим гарні, казав, що іноді нагадують два вечірні озерця в степу.

Уля в люстро:

— Що ти кажеш?

— От на!

Уля роздумливо, мрійно:

— Два вечірні озерця.

Рина підкреслено:

— Не забувай — у степу.

Уля роздумливо, критично:

— Два вечірні озерця, с. Хоч це й поетично, проте... Знаєш, яку партію знайшла собі Оля Семихаткова?

— Ну?

— Комуніста. Молодий ще, ще двадцяти трьох нема, але стаж надзвичайний! Щоліта відпочиватиме в Криму.

А там не два озерця — море. Два моря! Чорне й Каспійське. Крім того, він сам з металістів, мускулатура в нього... Ола каже, як обійме — щось надзвичайне: немов, каже, гарячий удав... А кругом немов тропічний ліс. Температура — сорок.

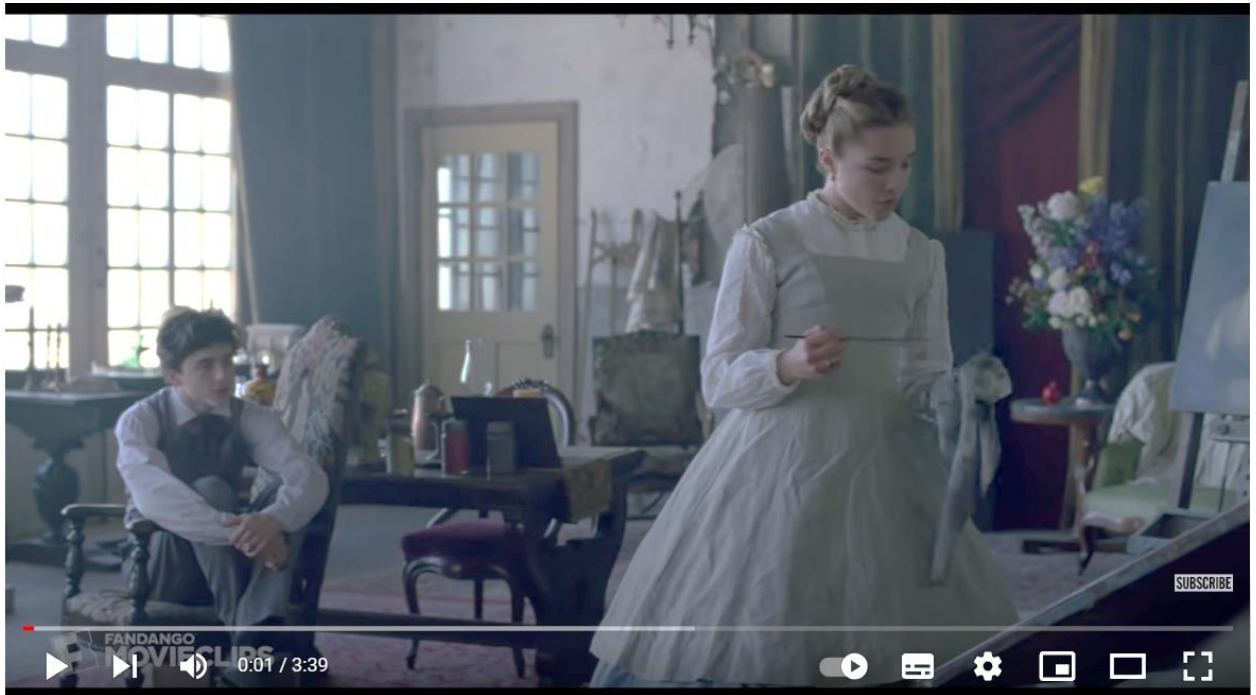
VIII Audiovisual translation

Questions for discussion:

1. Define audiovisual translation and its specific features.
2. Comment on the four main channels of information that are taken into consideration in the process of audiovisual translation (according to G. Gottlieb).
3. Talk about equivalence in audiovisual translation and its three main levels.
4. Comment on the constraints of audiovisual translation.
5. What are the types of audiovisual translation?
6. Define *dubbing* and the main steps of the dubbing process.
7. Define *subtitling* and style options within subtitling choices.
8. What is the difference between subtitles and closed captions?
9. Talk about the specific features of subtitles.
10. Name and elaborate on the main translation strategies for subtitle translation.

1. Download the app “Subtitle Edit” from <https://www.nikse.dk/subtitleedit>. Learn how the app works at <https://www.nikse.dk/subtitleedit/help#sync>. Use the app to create subtitles for “Marriage is an economic proposition” scene from G. Gerwig’s movie *Little Women* (2019).

Find the video at <https://www.youtube.com/watch?v=0D8nRpJsQlk>.

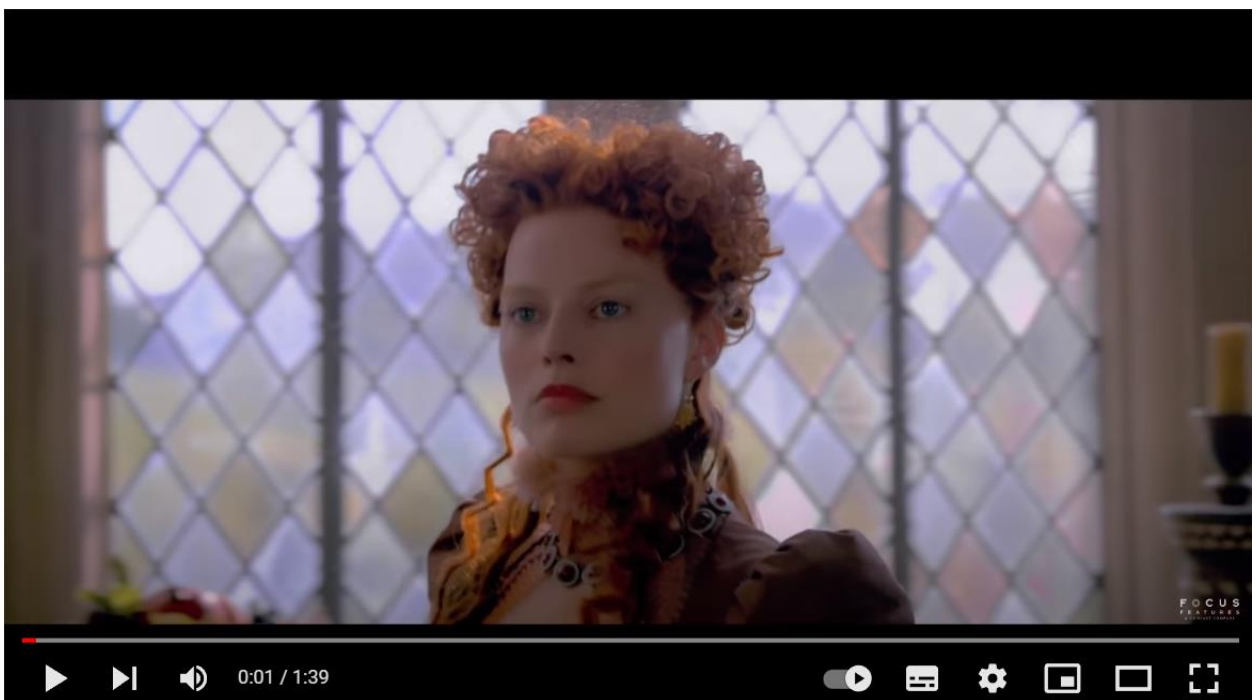
2. Create closed captions for the River and David Cartwright scene from the TV show *Slow Horses*.

Find the video at <https://www.youtube.com/watch?v=aE1BY0SxNaI&t=62s>.

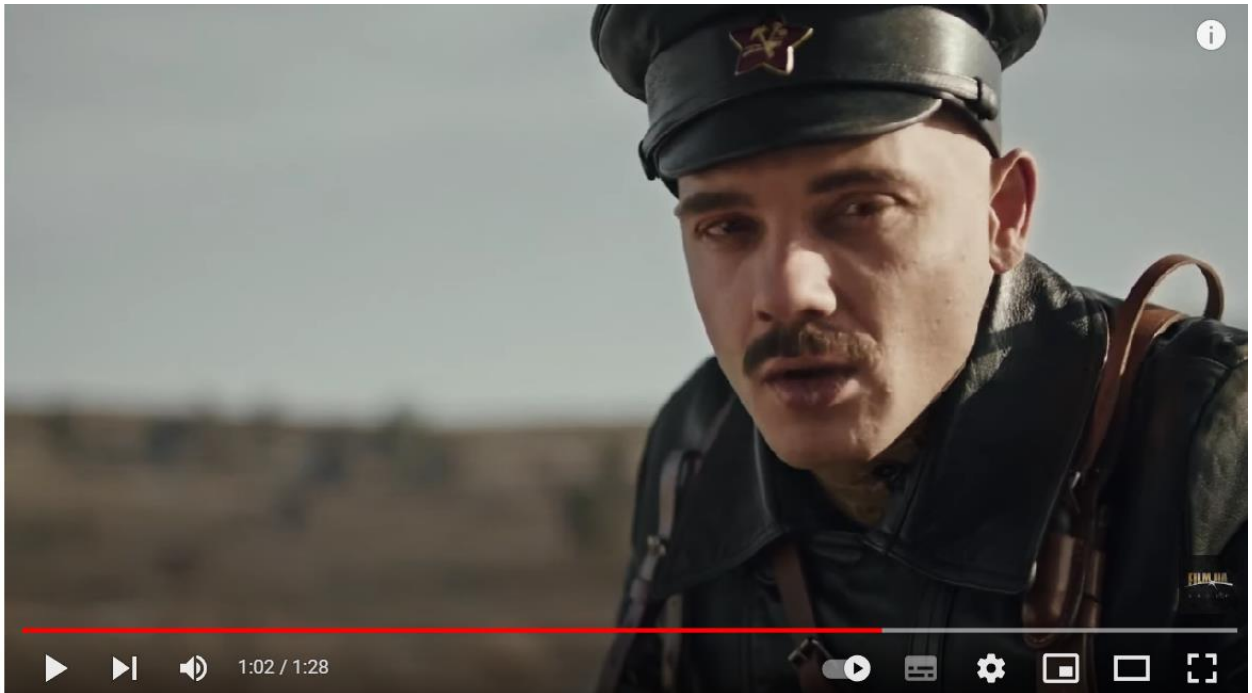

3. Create Ukrainian subtitles for the “Courts and Queens” featurette from J. Rourke’s movie *Mary Queen of Scots* (2018).

Find the video at <https://www.youtube.com/watch?v=LZfWdQAfBIg>.

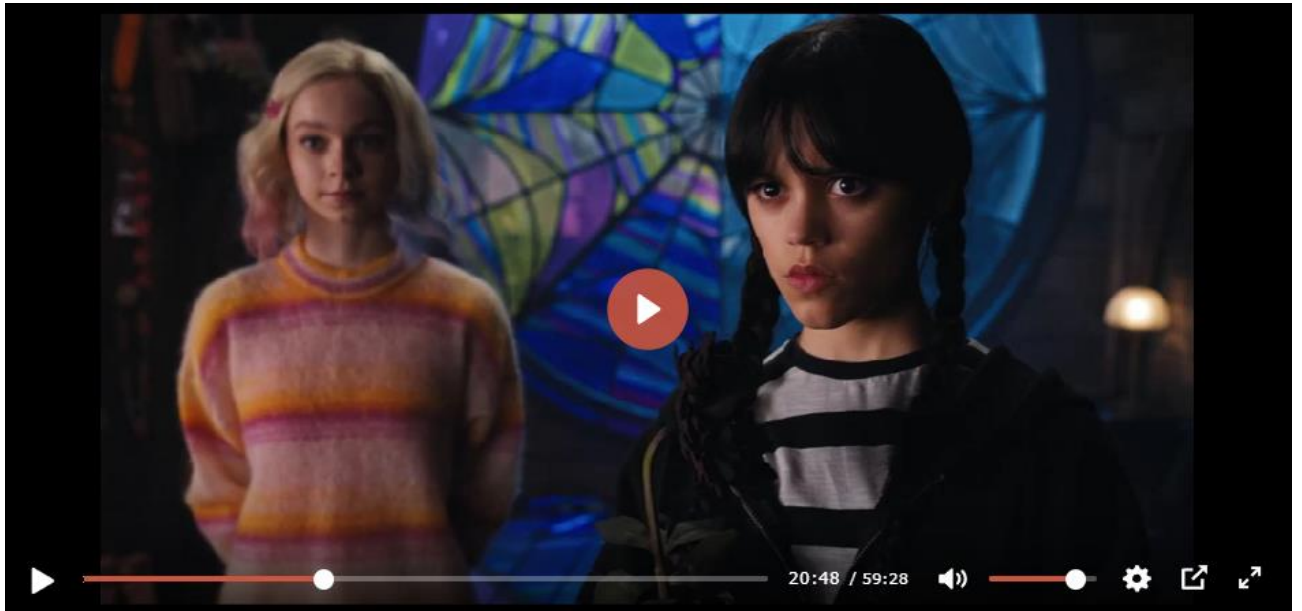
4. Create English subtitles for the following clip from A. Nepytaliuk's TV show *I будуть люди*. Find the video at <https://www.youtube.com/watch?v=2If22JkvtQA>.

5. Analyze the Ukrainian translation of the American TV show *Bojack Horseman* (season 1, episode 1). Find the episode at <https://uakino.club/cartoon/cartoonseries/9064-kn-bodzhek.html>.

6. Analyze the Ukrainian translation of the American TV show *Wednesday* (season 1, episode 1). Find the episode at <https://uakino.club/series/15880-venzdey-1-sezon.html>

FURTHER READING

1. Білоус Д. Вибране: лірика, гумор, сатира, переклади. Київ, 1990. 310 с.
2. Губарець В. Редактор і переклад. Основи видавничої роботи з відтвореними текстами: навчальний посібник. Тернопіль, 2012. 270 с.
3. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад: на матеріалі англомовних перекладів української прози. Львів, 1989. 213 р.
4. Зорівчак Р. П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія (на матеріалі перекладів творів української літератури англійською мовою). Львів, 1983. 176 с.
5. Карабан, В. І. Микола Лукаш: Моцарт українського перекладу: біографічно-бібліографічний та мистецький нарис. Вінниця, 2019. 488 с.
6. Карабан В. І., Мейс Дж. Переклад з української мови на англійську мову. Вінниця, 2003. 608 с.
7. Коломієць, Л. В. Український художній переклад та перекладачі 1920–30-х років: Матеріали до курсу “Історія перекладу. Вінниця, 2015. 360 с.
8. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця, 2003. 448 с.
9. Некряч, Т. Є. Переклад для сцени: перекладач як співрежисер. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2013. Вип. 2. С. 241-248.
10. Некряч, Т. Є. Переклад для театру: пастки та принади. *Наукові записки Кіровоград. держ. пед. ун-ту ім. В. Винниченка*. 2009. Вип. 81(4). 194-197.
11. Некряч Т.Є., Чала Ю.П. Через терени до зірок: Труднощі перекладу художніх творів. Вінниця, 2008. 200 с.
12. Стріха, М. Український художній переклад: між літературою і націєтворенням. Київ, 2006. 344 с.
13. Черноватий Л. М. Навчання письмового перекладу: навички та уміння етапу аналізу тексту оригіналу і вправи для їх формування. *Філологічні трактати*. 2012. Вип. 1. С. 126 – 131.
14. Bassnett, S., Lefevere, A. Constructing cultures: Essays on literary translation. *Multilingual Matters*, 1998. Vol. 11. 322 p.

15. Baker, M. Towards a methodology for investigating the style of a literary translator. *Target. International Journal of Translation Studies*. 2000. 12(2). P. 241-266.
16. Clifford, E. L. Literary translation: A practical guide. *Multilingual Matters*, 2001. 214 p.
17. Delabastita, D. Literary translation. *Handbook of translation studies*. 2011. Vol. 2. P. 69-78.
18. Di, J. Literary translation: quest for artistic integrity. Routledge, 2014. 166 p.
19. Encyclopedia of literary translation into English / ed. O. Classe. Vol. 1. Taylor & Francis, 2000.
20. Ginsburgh, V., Weber, S., Weyers, S. The economics of literary translation: Some theory and evidence. *Poetics*. 2011. 39(3). P. 228-246.
21. Handbook of Translation Studies, The / ed. Yves Gambier and Luc van Doorslaer. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins Publishing, 2011. Vol. 2. 207 p.
22. Koster, C. Literary translation. *Translation: A multidisciplinary approach*. 2014. P. 140-157.
23. Levý, J. The Art of Literary Translation. John Benjamins, 1993.
24. Literary Translation: Redrawing the Boundaries / eds. Boase-Beier, J., Fawcett, A., Wilson, P. Springer, 2014.
25. Øverås, L. In search of the third code: An investigation of norms in literary translation. *Meta*. 1998. 43(4). P. 557-570.
26. Oxford Guide to Literature in English Translation, The / ed. France, P. New York: Oxford University Press, 2000. 656 p.
27. Reframing Translators, Translators as Reframers / eds. D. Faria, M. Pacheco Pinto, J. Moura. Routledge, 2023. 318 p.
28. Routledge Handbook of Translation Studies, The / eds. C. Millán and F. Bartrina. London, New York: Routledge, 2012. 592 p.
29. Rose, M. G. Translation and Literary Criticism: Translation as Analysis. St. Jerome, 1997. 128 p.

30. Scott, C. *Literary translation and the rediscovery of reading*. Cambridge University Press, 2012. 240 p.
31. Schjoldager, A. *Understanding Translation*. *Academica*, 2008. 312 p.
32. Schogt, H. *Linguistics, literary analysis, and literary translation*. University of Toronto press, 1988. 190 p.
33. *Specific problems of literary translation*. *Translation Studies* / S. Bassnett. London, New York: Routledge, 2002. 3rd ed. P. 82 – 139.
34. *The manipulation of literature: Studies in Literary Translation* / ed. T. Hermans. Routledge, 2014.
35. *The nature of translation: Essays on the theory and practice of literary translation* / ed. J. S. Holmes. Vol. 1. Walter de Gruyter, 2011. 232 p.
36. Toury, G. *Translated literature: System, norm, performance: Toward a TT-oriented approach to literary translation*. *Poetics Today*. 1981. 2(4). P. 9-27.
37. *Translation, Humour and Literature: Translation and Humour* / ed. D. Chiaro. Vol. 1. Bloomsbury Publishing, 2010.
38. Vanderschelden, I. *Authority in literary translation: Collaborating with the author*. *Translation Review*. 1998. 56(1). P. 22-31.
39. Wechsler, R. *Performing without a stage: The art of literary translation*. Catbird Press, 1998. 320 p.
40. Zuber-Skerritt, O. *Towards a typology of literary translation: Drama translation science*. *Meta*. 1988. 33(4). P. 485-490.

REFERENCES

1. Андрухович Ю. *Перверзія*. 1997.
2. Андрухович С. *Старі люди*. Лілея-Нв, 2008.
3. Бернз Р. «Моє серце в верховині».
<https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=203>
4. Винниченко В. *Записки кирпатого Мефістофеля*.
<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=2929>

5. Винниченко В. Чорна пантера і білий ведмідь.
<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=428>
6. Винничук Ю. Легенди Львова. Фоліо, 2018.
7. Гримич М. Клавка. Нора-Друк, 2023.
8. Довженко О. Зачарована Десна.
<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=866>
9. Жадан С. Деш Мод. 2023. 328 с.
10. Куліш М. Мина Мазайло. <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=1087>
11. Лятуринська О. “І цілу ніч верзлося”.
<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=14322>
12. Маланюк Є. “Сучасники”. <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=937>
13. Нестайко В. Тореадори з Васюківки.
<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=914>
14. Ролінг Дж. Гаррі Поттер і таємна кімната / пер. В. Морозова. 1998.
15. Олесь О. «Хіба не бачите, що небо голубіє»
<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=6054>
16. Франко І. Сойчине крило. <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=3782>
17. Франко І. Чи вдуріла? <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=3890>
18. Шевченко Т. Думка. <http://litopys.org.ua/shevchenko/shev104.htm>
19. Шевченко Т. “Не нарікаю я на Бога”.
<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=765>
20. Adams, D. *The Hitchhiker’s Guide to the Galaxy*. Random House, 2007.
21. Burns, R. “My Heart’s in the Highlands”.
<https://yorkshiretimes.co.uk/article/Poem-of-the-Week-My-Hearts-in-the-Highlands-by-Robert-Burns>
22. Cummings, E. E. “Love is more thicker than forget”.
<https://www.poetryfoundation.org/poetrymagazine/poems/22224/love-is-more-thicker-than-forget>

23. Cummings, E.E. “[i carry your heart with me(i carry it in)]”.
<https://www.poetryfoundation.org/poetrymagazine/poems/49493/i-carry-your-heart-with-me-i-carry-it-in>
24. Dickinson, E. “Hope” is the thing with feathers”.
<https://www.poetryfoundation.org/poems/42889/hope-is-the-thing-with-feathers-314>
25. Everett, P. *The Weather and Women Treat Me Fair*. Dzanc Books, 2014.
26. Gaiman, N., Pratchett, T. *Good Omens*. Gollancz, 2014.
27. Hansberry, L. *A Raisin in the Sun*. Random House, 1997.
28. Harris, J. *Blackberry wine*. HarperCollins, 2001 p.
29. Lapena, S. *The couple next door*. Pamela Dorman Books/Viking, 2016.
30. Martel, Y. *The Life of Pi*. Mary Glasgow Magazines, 2014.
31. Miller, A. *The Crucible*. Penguin Classics, 2000.
32. Morgenstern, E. *The Night Circus*. Vintage, 2012.
33. Pickthall, M. “Daisy Time”.
<https://www.poetryfoundation.org/poems/44866/daisy-time>
34. Rowling, J. K. *Harry Potter and the Chamber of Secrets*. Bloomsbury Childrens Books, 2014.
35. Shakespeare, W. Sonnet 1. <https://www.folger.edu/explore/shakespeares-works/shakespeares-sonnets/read/1/>
36. Shevchenko, T. A Reflection. <https://taras-shevchenko.storinka.org/taras-shevchenko's-poem-a-reflection-english-translation-by-john-weir.html>
37. Shevchenko, T. “It’s not that I’m of God complaining”. <https://taras-shevchenko.storinka.org/poem-it-s-not-that-i-m-of-god-complaining-taras-shevchenko-tr-by-john-weir.html>
38. Vonnegut, K. *Breakfast of Champions, or, Goodbye Blue Monday*. HarperCollins Publishers.
39. Wilde, O. *Lady Windermere’s fan*. <https://www.gutenberg.org/files/790/790-h/790-h.htm>
40. Woolf, V. *Mrs Dalloway*. Penguin Classics, 2020.